

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками



Захист прав і свобод людини та громадянина: напрямки реалізації в Україні

Частина I

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

www.lex-line.com.ua

Юридична лінія

10 лютого 2009 р.

**УКРАЇНА
Тернопіль
2009**

Захист прав і свобод людини та громадянина: напрямки реалізації в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.-Тернопіль, 2009.

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюдненні на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 80979074970
E-mail: confer@ua.fm

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ФІЛОСОФІЯ ПРАВОСУДДЯ І ПОЗИТИВНОГО ПРАВА (КОЛІЗІЯ НА ПРИКЛАДІ ТЛУМАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ)

Бігун В'ячеслав Степанович

кандидат юридичних наук, науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, доцент КУП НАН України

Дослідження філософії права охоплює й філософське осмислення так званого позитивного права. Досліджуючи філософію правосуддя, зокрема розмежовуючи поняття правосуддя та судочинства, звернімося до дослідження позитивного, зокрема, конституційного права України. Дослідженням, предмет якого – відповідні положення Конституції України 1996 року та їх тлумачення Конституційним Судом України (КСУ), виявлено певні формальні та змістовні характеристики правосуддя. Їх характеристику, а також філософсько-правову інтерпретацію представлено в цьому стислому викладі, ціль якого – їх апробація для наукових цілей.

1. Правосуддя і судочинство: методологічний обрис дослідження. Освічений юрист, обізнаний з нюансами юридичної теорії та практики, не може не помітити різноманітності термінів, які позначають найширші поняття, пов'язані з судовою діяльністю. З-поміж них, зокрема і правосуддя та судочинство. Проаналізуємо їхній зміст, зокрема, викладений в позитивному праві, за допомогою філософсько-правової рефлексії. Нагадаємо, що якщо теорія права вивчає закономірності функціонування чинного права (в нашому випадку, щодо правосуддя, судочинства), таким, яким воно є, то філософія права – таким, яким воно повинно бути [1, с.14]. По суті, по-філософськи осмислюючи ці два види «вивчення», в нашому випадку ми порівнюємо дійсність правосуддя з ідеєю правосуддя (в даному випадку, гіпотетично, йдеться про ідею справедливості).

2. Правосуддя чи судочинство: конституційні положення. Конституція України регламентує, що «Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються» (ч. 1 ст. 124). Ці та інші положення статті 124 Конституції науково тлумачаться так, що «правосуддя вправі здійснювати тільки суди, створені відповідно до Конституції. Ніякий інший державний орган чи посадова особа не вправі брати на себе повноваження суду – визнавати

особу винною у вчиненні злочину, призначати за нього покарання, виконувати інші функції суду» [2, с. 289].

Надаючи тлумачення цих конституційних положень щодо правосуддя, КСУ відзначив, що «відповідно до статті 124 Конституції України правосуддя – це самостійна галузь державної діяльності, яку суди здійснюють шляхом розгляду і вирішення в судових засіданнях в особливій, встановленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних та інших справ» [4]. Суд підтвердив цю правову позицію в одному з наступних рішень («справа про завдання третейського суду»).

Керуючись положенням про те, що правосуддя є самостійною галуззю державної діяльності (функціональний аспект), що здійснюється винятково судами (суб'єктний аспект), Суд визнав діяльність низки державних і недержавних органів та інституцій «такою, що не здійснює функції правосуддя в контексті статті 124 Конституції України» (зокрема, третейських судів, окремих видів діяльності органів місцевого самоврядування тощо), або такою, що не належить до «системи національної юрисдикції» (зокрема, Міжнародний кримінальний суд).

Діяльність зазначених інституцій формально (гіпотетично, не беручи до уваги конституційне тлумачення) можна назвати судочинством, тому залишається питання про підстави не називати їх діяльність судочинством, а діяльність судів – правосуддям.

3. Правосуддя: з'ясування сутності через тлумачення в «фактичному праві». «У ході офіційного тлумачення конституції відбувається процес «смыслепошування» (як і процес смисловідтворення). Але об'єктом цієї діяльності є не лише сам текст: «смысл» останнього відшукується не так у ньому, як у «фактичному праві», «фактичній конституції». Стосовно ж юридичного тексту відбувається певною мірою і процес «смыслотворення», інакше кажучи - процес «приписування» йому саме того смислу, який вже відшукано у позатекстових джерелах» [3, с. 37].

З огляду на зазначене, продовжимо пошук відповіді на порушене вище питання про розмежування правосуддя і судочинства. Звертаючись до низки відповідних правових позицій з рішень КСУ, ключовою можна вважати наступну: «Правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах» [5]. Цю позицію, акцентуючи на «дотриманні справедливості», Суд повторив у справі про призначення судом більш м'якого покарання (2004).

Узагальнюючи, констатуємо формальні та змістовні ознаки сутності правосуддя. З філософсько-правової точки зору, втім, можна стверджувати, що не лише діяльність судів може відповідати (йдучи за тлумаченням КСУ) «вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах». Проте, в Україні конституційні положення та їх

текстуальне тлумачення конституційно обмежує здійснення правосуддя шляхом здійснення правосуддя винятково державними судами.

Як наслідок, можливі колізії форми та змісту реалізації ідеї правосуддя: позитивне право (конституція як нормативно-правовий документ), принаймні, зумовлює ідею права, зокрема конкретизовану в ідеї правосуддя.

Література:

1. Філософія права / За заг. ред. О. Г. Данільяна. - К., 2002.
2. Коментар до Конституції України / 2-е вид. - К., 1998.
3. Рабінович П. Конституційне судочинство як інструмент тлумачення законодавства відповідно до соціальних потреб і змін // Вісник Конституційного Суду України. – 2007. – № 1. – С.31–37.
4. Абзац перший пункту 3 Ухвали КСУ № 44-з від 14 жовтня 1997 року про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням державного зовнішньоекономічного підприємства «Славутич-Сталь» щодо тлумачення статті 124 Конституції України і Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж».
5. Абзац шостий пункту 9 Рішення КСУ № 3-рп/2003 від 30 січня 2003 року (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора).

ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Боровська Н. В., Стоцька Н. Я.

юридичний факультет Тернопільського національного економічного університету

Перше десятиліття ХХІ століття ООН назвала десятиліттям інтересів дитини у світовому масштабі. Незважаючи на невпинне зменшення чисельності населення, в Україні зростає кількість покинутих, безпритульних, дітей позбавлених батьківського піклування. На жаль, українські громадяни рік у рік усиновлюють дітей дедалі менше, а громадяни інших держав навпаки дедалі більше. Окрім того зростає злочинність та насилля серед неповнолітніх та щодо неповнолітніх. За кілька останніх років викрито низку злочинних груп, що займалися виготовленням дитячої порнографії. Найлегшою здобиччю для злочинців є безпритульні та бездоглядні діти, тому права цих дітей потребують постійного захисту, як на державному, так і на міжнародному рівні.

Проблемам захисту прав дітей присвячено низку праць вітчизняних науковців, зокрема: Коталейчук С., Л. В. Кузьменко, Н. О. Рєпи, В. Г. Слюсаренко, Л. М. Смагіної, В. В. Четет, В. С. Яковенко.

Метою наукової статті є розробити і запропонувати пропозиції, щодо запровадження більш ефективних механізмів захисту прав дітей, а особливо тих, які позбавленні батьківської любові і піклування.

Існуюча в Україні система органів та посадових осіб із забезпечення реалізації прав дитини в усіх сферах ще не має чіткої структури та ієрархічності. Значне місце у цьому процесі належить інституту омбудсмена (у деяких країнах - уповноважений з прав людини , народний захисник тощо). Щоб краще уявити, яким має бути механізм захисту прав дитини, на нашу думку, слід звернутися до аналізу зарубіжного законодавства щодо інституту уповноважених комісарів з прав дитини. Зокрема, цей інститут існує в Швеції, Норвегії, Новій Зеландії, Німеччині, Ізраїлі тощо. Однак, не зважаючи на те, що Конвенцію ООН про права дитини ратифікувала більшість країн, поки ще не багато з них створили інститут спеціальних уповноважених з прав дитини. Україна не є винятком. Тому нашою пропозицією є негайне запровадження інституту комісара з прав дитини на державному рівні як дієвої форми захисту прав дітей позбавлених батьківського піклування.

Питання захисту дітей ще недостатньо знайшли відображення у реформуванні вітчизняного судочинства. Позитивна практика створення спеціалізованих дитячих судів у США, Франції, Ізраїлі та інших країнах свідчить про більш досконалий та диференційований підхід до розгляду злочинів, скоєних неповнолітніми, до вирішення справ, що стосується захисту дітей від усіх форм насилля. Тому на наш погляд, національна правова система потребує корегованої рецепції системи ювенальної юстиції, тобто виокремлення справ щодо неповнолітніх із загальної системи судочинства в спеціальну ланку.

Більшість країн, які підписали Конвенцію ООН про права дитини, виконують національні плани дій. Україна мала б також розпочати роботу за національним планом, але він не затверджений законодавчими органами влади. Хоча Загальнодержавна програма “ Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на 2006 – 2016 роки ” схвалено розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 22 квітня 2006 року, та даний нормативно - правовий акт не маю вищої юридичної сили.

На сьогодні найпоширенішою формою захисту прав дітей, позбавлених батьківського піклування є сімейні форми виховання - усиновлення та дитячий будинок сімейного типу, де дитина, позбавлена батьківської турботи та любові, має можливість все це отримати. В Україні розвинута ціла система будинків сімейного типу, зокрема в

Харківській, Рівненській, Чернівецькій, Львівській, Київській, Тернопільській областях. За підсумками 2008 року, підведеними в Державному департаменті з усиновлення та захисту прав дітей, додатково 2 303 дітей, які залишилися без батьківського піклування, реалізували право на виховання в сім'ї, яке передбачено Конституцією України.

Досліджуючи зарубіжний досвід із захисту прав дитини, викликає захват запровадження дитячих каналів, сайтів в інтернеті, інформаційних дитячих ліній, звідки діти мають можливість отримати інформацію про їхні права. На жаль в Україні дана практика відсутня. Також в нашій державі не здійснюється облік безпритульних і бездоглядних дітей, відсутність інформаційної бази, ще раз підтверджує, що українські діти не мають реального захисту своїх прав.

Звичайно Україна уже спроектувала основні напрямки державної політики стосовно дітей і заходи щодо її реалізації, активно працює у цій сфері, але цього ще недостатньо, тому наші пропозиції зводяться до наступного:

- Запровадження інституту омбудсмена із захисту прав дитини;
- Створення спеціалізованих дитячих судів (ювенальна юстиція);
- Затвердження парламентом “ Національного плану дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на 2006 – 2016 роки”;
- Створення сприятливих умов для усиновлення, а також вжиття заходів щодо збільшення будинків сімейного типу;
- Запровадження дитячих соціальних ліній;
- Введення обліку безпритульних і бездоглядних дітей;

Література:

1. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 р.
2. Про затвердження загальнодержавної програми “ Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на 2006 – 2016 роки ”. Розпорядження Кабінету Міністрів України 22 квітня 2006 р.
3. Король К. Кожній дитині – сім'ю // Віче. – 2008. - №9-10. – С. 56-57.

ДОПУСТИМІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ АНАЛОГІЇ

Колотова Олена Володимирівна

аспірантка Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України

Бурхливі суспільно-політичні події, недосконалість законів та зростання ролі судової влади у вирішенні суспільних відносин, зумовлюють інтерес до правореалізаційних процесів у державі. В цьому

сенсі не останнє значення має застосування методів аналогії права і закону в процесі правозастосування.

Правова аналогія – це один із найбільш поширених способів подолання прогалін у праві. Одним із цікавих моментів у дослідженні застосування правової аналогії, є його допустимість в процесуальному праві. У вирішенні даного питання погляди сучасних правознавців не збігаються. Якщо застосування аналогії права та закону в матеріальному праві є традиційно сприйнятим явищем, то у відношенні застосування процесуального права за аналогією є ряд заперечень.

Правознавці одностайно підтримують позицію про заборону використання аналогії у кримінальному праві, та не заперечують застосування аналогії в матеріальних галузях права, які допускають диспозитивний метод регулювання (цивільне, господарське право та інші).

Збереження інституту аналогії у цивільному та господарському праві, на відміну від кримінального права, в якому аналогію скасовано, пояснюється тим, що кримінальне право має справу з протиправними, злочинними діями. З метою зміцнення законності воно виходить з принципу: поведінка, що не кваліфікується за кримінальним законом як злочинна, не може бути підставою для застосування покарання. Цивільне ж та господарське законодавство, навпаки, в переважній більшості регулює правомірну, суспільно корисну діяльність громадян та організацій. До того ж обмеження правомірної діяльності суворими межами закону призвело б до сковування розумної господарської ініціативи учасників цивільного обороту, що негативно позначилося б на розвитку майнових відносин, які виникають з метою задоволення матеріальних і духовних потреб громадян та організацій. В умовах радикальної економічної реформи законодавець заохочує ділову активність в економічній, комерційній діяльності. Як відмічає В.В. Лазарев, легалізація аналогії права в цивільних відносинах означає визнання законодавцем права учасників цивільного обороту – фізичних і юридичних осіб – на прояв ініціативи і тим самим стимулює активізацію їх діяльності в цивільно-правовій сфері¹. Таким чином, аналогія права і закону в цивільному та господарському праві знаходить своє обґрунтування в принципі: дозволено все, що не заборонено законом.

Можливість застосування аналогії в цивільному судочинстві, як правило, також, не заперечується, оскільки більшість правознавців (В.І. Авдюков, А.Т. Боннер, Е.Ш. Кемуларія, Л.Ф. Лісницька, А.А. Мельников, В.К. Пучинський) визнають, що це не суперечить інтересам законності².

¹ Лазарев В.В. Пробелы в праве: «Казанский университет», – Казань. – 1967. – С. 170.

² Мельников А.А. Советский гражданский процессуальный закон. – М., 1973. – С. 136; Пучинский В.К. О единообразии толкования и применения основ гражданского судопроизводства // Советское государство и право. – 1972. – № 4. – С. 48-49.

Однак, в літературі можна зустріти і протилежну думку (Н.А. Власенко, П.Я. Трубніков, Ю.Х. Калмиков)³, згідно якої застосування аналогії в межах процесуального права веде до ігнорування принципу законності⁴, порушення жорсткої процесуальної форми⁵. Інші, не заперечуючи можливість застосування процесуальної аналогії, допускають лише аналогію цивільного процесуального закону, але не права⁶.

Правознавці, які заперечують застосування процесуальної аналогії в якості головного аргументу на захист своєї позиції приводять твердження, про те, що у всіх випадках, коли законодавець допускає застосування аналогії, він прямо вказує на це в законі. Адже якщо принципом матеріального приватного права є правило: дозволено все, що не заборонено законом, то для публічного права, до якого відноситься процесуальне право, притаманний принцип: дозволено лише те, що встановлено у законі⁷.

На думку інших авторів, відсутність вказівки про можливість застосування аналогії не є перешкодою для її застосування, оскільки ще з більшою вірогідністю можна сказати, що коли законодавець відмовився від застосування аналогії, такий його намір повинен бути чітко сформульований в законі⁸.

Аналіз відповідних норм цивільного і цивільно-процесуального законодавства показує, що використання аналогії в цивільних галузях права не безмежне. Дуже часто настання юридичних наслідків пов'язане виключно з наявністю обставин, прямо передбачених законом. В даному випадку, безперечним є те, що аналогія права і закону, недопустима щодо застосування норм, які передбачають процесуальні санкції. Виключення застосування аналогії в даному випадку є важливою гарантією захисту прав особистості.

Слід також погодитись з тими вченими, які допускають використання аналогії в кримінальному процесуальному праві. Адже процесуальний закон не встановлює, які дії визнаються злочинами, а регулює правовідносини суб'єктів, в ході провадження по справі. Тому аналогія в кримінально-процесуальному праві не розширює межі

³ Трубніков П.Я. Вопросы гражданского процесса в практике Верховного Суда СССР. – М., – 1979. – С. 19; Калмиков Ю.Х. Современные тенденции развития правоприменительной практики по гражданским делам // ССН – Австрия. Проблемы гражданского и семейного права. – М., – 1983. – С. 36.

⁴ Авдюков М.Г. Принцип законности в гражданском судопроизводстве. – М., – 1970. – С. 183.

⁵ Авдюков М.Г. Принцип законности в гражданском судопроизводстве // Тезисы докладов и научных сообщений на межвузовской теоретической конференции на тему: «Роль права в развитии социалистической экономики и демократии на современном этапе». – М., – 1966. – С. 74.

⁶ Бутнев В.В. Судебная реформа и совершенствование правосудия по гражданским делам // Проблемы доступности и эффективности правосудия в арбитражном и гражданском судопроизводстве. Материалы Всероссийской научно-практической конференции. – М., – 2001. – С. 261.

⁷ Власенко Н.А. Об аналогии в современном процессуальном праве // Российская юстиция. – 2005. – № 7. – С. 36.

⁸ Сильченко Д.Ю. Применение аналогии в уголовном судопроизводстве: дисс. канд. юрид. наук. – М., 2001. – С. 19.

можливих репресій, а грає позитивну роль, надаючи динамізм процесуальним відносинам⁹. Процесуальна аналогія покликана упорядкувати відносини, які не передбачені правом, але вимагають юридичної оцінки в процесі вирішення судових справ, вона вказує лише на порядок використання норм або принципів права.

Таким чином, слід погодитись з позицією В.В. Лазарева, на думку якого, аналогія дозволена всюди, де немає спеціальної заборони і там де нормотворчий орган не пов'язує настання правових наслідків з конкретним законом¹⁰.

Відповідно до предмету правового регулювання матеріальних норм, основне їх призначення – це регулювання процесу створення, розвитку та припинення суспільних відносин. Призначення процесуальних норм полягає в забезпеченні реалізації матеріальних норм у випадку виникнення різноманітних відхилень від нормального розвитку цих відносин та їх захист. Вони відіграють важливу роль в забезпеченні необхідних умов правового регулювання, реалізації прав, свобод і законних інтересів учасників суспільних відносин. Одним із основних умов виконання завдання судової влади є наявність досконалого процесуального механізму, здатного відповісти на будь-які питання в процесі вирішення справи. Але оскільки в реальному житті це не завжди можливо, вважаємо, що застосування аналогії при подоланні прогалин процесуального права є необхідним.

ДО ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРИ НОРМИ ПРАВА

Кривицький Юрій Віталійович

ад'юнкт кафедри теорії держави та права Київського національного університету внутрішніх справ

Досить складний та суперечливий процес реформування всіх сторін суспільного життя, що нині відбувається в Україні, викликає потребу у теоретико-правовій рефлексії багатьох важливих проблем, до яких, без сумніву, належить питання захисту прав і свобод людина та громадянина. Позитивне вирішення останнього можливе за умови його досконалого та ефективного правового регулювання, тобто на первинному рівні тісно пов'язане із проблемою норми права та її структури.

Необхідно наголосити на тому, що проблема структури норми права не є новою у вітчизняній правовій науці, однак підстав для оголошення

⁹ Уголовный процесс: Учебник для вузов / Под ред. В.П.Божьева. – М.: Спарк, –1998. – С. 45.

¹⁰ Лазарев В.В. Правоприменительные акты и их эффективность в условиях развитого социалистического общества. Теоретическое исследование: Автореф. дисс. канд. юрид. наук. – М., – 1977. – С. 29.

про її успішне вирішення на теперішній час просто немає. Беззаперечними залишаються лише наступні міркування: по-перше, норма права має власну структуру, по-друге, питання структури норми права є досить важливим, по-третє, означена проблема є дискусійною та суперечливою. Останнє положення підтверджується різноманіттям точок зору правознавців щодо структури норми права як у загальній теорії права так і у всіх без виключення галузевих правових науках.

На нашу думку, більшість позицій вчених стосовно структури норми права доцільно об'єднати у групи та розглядати у межах наступних концепцій.

1. Трьохелементна (тричленна, триланкова) концепція структури норми права являється класичною (домінуючою, традиційною) у юридичній науці: її підтримувала переважна більшість радянських вчених, ключове місце вона займає у поглядах сучасних як українських так і російських теоретиків права. Основний зміст цієї концепції зводиться до наступних положень: а) ідеальна логічна структура норми права (правила поведінки) завжди складається із трьох обов'язкових елементів: гіпотези, диспозиції та санкції; б) формулювання цієї структури норми права здійснюється шляхом логічного конструювання із нормативного матеріалу, що міститься у межах однієї статті, декількох статей одного нормативно-правового акту або ж у статтях різних нормативно-правових актів; в) логічна взаємодія гіпотези, диспозиції та санкції у найбільш загальному вигляді може бути відображена формулою (лінійною схемою): „якщо – то – інакше” або „якщо – то – а у протилежному випадку”. Необхідно наголосити на тому, що ця концепція структури норми права є органічною складовою частиною класичної теорії розуміння норми права.

2. Двохелементна (двочленна, дволанкова) концепція структури норми права початок розвитку знайшла у міркуваннях відомих дореволюційних правознавців, основні положення останніх з цієї проблеми були сприйняті радянськими та сучасними вченими, які надали цій концепції подальшого розвитку. Суть цього підходу полягає у тому, що, по-перше, структура норми права складається із двох елементів: умови та юридичного наслідку; по-друге, конкретна двочленна структура залежить від різновиду норми (критерій поділу – функціональна спеціалізація): регулятивні (первинні) складаються із гіпотези та диспозиції, охоронні (вторинні) – гіпотези та санкції, при цьому визнається, що диспозиція та санкція на відмінну від гіпотези не різнопорядкові, а однопорядкові елементи; по-третє, структура норми права може бути виражена логічною зв'язкою „якщо – то”.

3. Компромісна (комплексна, дуалістична, альтернативна) концепція будови норми права є логічним результатом розвитку вчення про структуру норми права та бажанням вчених зблизити розглянуті вище

основні підходи. Ця концепція охоплює погляди різних теоретиків права та має різні варіанти свого вирішення, але прерогатива належить підходу, що був запропонований та у подальшому розвинутий С.С.Алексєєвим. Головна ідея позиції вченого зводиться до того, що структуру норми права необхідно розглядати у двох аспектах: структура логічної норми (тричленна: гіпотеза, диспозиція та санкція) та структура норма-припису (двочленна: гіпотезу і диспозицію (санкцію)). Окрім того, у межах цієї концепції необхідно відмітити й наступні компромісні науково-теоретичні позиції: а) щодо потенційної (потенціальної) та реальної (актуальної) структури норми права (П.Б.Євграфов); б) щодо логічної та реальної структури норми права (В.Д.Перевалов); в) щодо структури норми права як загальної, одиничної та особливої категорії (Г.І.Шатков); г) щодо внутрішньої структури (зовнішньої форми) та зовнішньої структури (внутрішньої форми) норми права (В.Л.Кулапов); ґ) щодо структури норми права у широкому та вузькому розуміннях (М.А.Туліглович) тощо.

4. Варіативна (факультативна, змінна) концепція структури норми права. Її зміст полягає у тому, що структура норми права містить як обов'язкові так і факультативні елементи, при цьому загальна кількість елементів до уваги не береться. Так, одна група вчених (В.С.Оснівін, А.В.Рибін, Б.В.Шейндлін) до обов'язкових елементів норми права відносить лише диспозицію, відповідно гіпотеза та санкція – факультативні елементи; друга група вчених (О.С.Юффе, М.Д.Шаргородський) обов'язковими елементами визнають гіпотезу та диспозицію, санкція – факультативний елемент; третя група науковців (М.М.Рибушкін, Ф.Н.Фаткуллін, Р.В.Шагієва) обов'язковим вважають диспозицію та санкцію, гіпотеза – факультативний елемент. У межах цієї концепції можна виокремити „атрибутивний” підхід до розуміння структури норми права. Суть останнього напрямку зводиться до того, що норма права поряд з обов'язковими складовими має елементи-атрибути, зокрема, О.Е.Лейст атрибутами норми права вважав – гіпотезу та санкцію, Ю.В.Кудрявцев та Д.В.Малихін – санкцію. Окрім того, поглядам щодо зменшення структурних складових юридичної норми протистоять бажання до їх збільшення за рахунок факультативних частин. Так, на думку П.М.Рабіновича, четвертим факультативним елементом норми права є заохочення.

5. Широка (розширена) концепція до структури правової норми має місце у наукових доробках вчених, які прагнули виокремити більше ніж три традиційних елементи, при цьому кожен з яких є обов'язковим. Зокрема, А.С.Піголкін пропонує класичну тричлену структуру норми права збільшити за рахунок такого елемента як суб'єктивний склад. У свою чергу О.В.Берг до елементів норма права відносить гіпотезу, суб'єкта, характер, зміст, санкцію.

6 Інші підходи до розуміння структури норми права, що об'єднують погляди вчених, які намагаються вирішити цю, власне юридичну, проблему за допомогою потенціалу інших наук: логіки, соціології тощо. Так, Г.Т.Чернобель до елементів логічно-семантичної структури правової норми відносить адресат, захід та спонукальний оператор.

На основі вищевикладеного слід наголосити на таких ключових моментах щодо вирішення проблеми структури норми права у сучасній юридичній науці.

По-перше, множинність різних точок зору на питання структури норми права свідчить про термінологічну плутанину і, відповідно, змішування принципово різних підходів до структурування норм права. В основі цих протиріч лежить дві основні причини: відсутність єдиного підходу до визначення поняття норми права, характеристики її змісту та проблема співвідношення змісту та форми вираження права. За наявного плюралізму дійсна структура норми права може бути всебічно осягнута за умови врахування усіх здобутків, одержаних представниками різних підходів до її трактування.

По-друге, кожна із розглянутих вище концепцій структури норми права в тій чи мірі зорієнтована безпосередньо на текст нормативно-правового акта. При цьому первинні концепції – тричленна та двочленна – займають у цьому питанні протилежні полюси. Зокрема, якщо трьохелементна концепція у процесі свого еволюційного розвитку все більше відходить від реального нормативного матеріалу, тяжіючи до теоретичної абстракції, то двохелементна – переважно спрямована на відповідність структури норми положенням нормативно-правового акта. Слід відмітити, що вторинні підходи (компромісний, варіативний), з одного боку, намагаються за своє суттю поєднати дві основні концепції, а іншого боку – наблизити саме тричленний підхід до наявного тексту нормативно-правового акта.

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАЦЯХ М.Д. ІВАНИШЕВА

Кудін Сергій Володимирович

кандидат юридичних наук, доцент Академії праці і соціальних відносин

У теорії держави і права, історії держави і права, конституційному праві та інших сучасних юридичних науках права і свободи людини і громадянина, їх захист займають важливий аспект дослідження. Але ідея про права людини сформувалась ще у сиву давнину, наявність у людини деяких прав обґрунтовувалась у країнах Стародавнього Сходу, античних

містах-державках Греції, Римі, в епоху Середньовіччя. Пізніше, у XVII – XVIII ст. починають виникати теорії, що доводили рівність людей та інші їх права; ці теорії знайшли своє відображення у відомих Декларації незалежності США, Декларації прав людини і громадянина у Франції тощо. Після Другої світової війни права людини і громадянина, механізми їх захисту закріплювались у національних основних законах, а також у міжнародно-правових актах. Водночас, юридична наука виділила групи прав людини і громадянина, сформувала концепцію щодо поколінь прав людини тощо.

Слід зазначити, що значний внесок у формування ідеї про права людини, розробку різноманітних теорій, що обґрунтовували права і свободи людини, зробили вітчизняні науковці. Зокрема, дослідженням прав людини в історичному та порівняльно-правовому аспекті займався відомий історик права, представник вітчизняної історичної школи права, професор Університету св. Володимира М.Д. Іванишев. Так, він одним з перших у вітчизняній історико-правовій науці у праці «Рассуждение об идее личности в древнем праве богемском и скандинавском» (1842 р.) висловив погляд, що «Идея личности есть основная идея права...всякий человек, по врожденной ему разумности, есть лицо, и следовательно уже по своей природе должен иметь определенный круг прав, как в отношении к государству, так и в отношении к другим гражданам...» [1, с.85]. Разом з тим, він підкреслює, що така думка склалась в історії людства протягом певного часу, пройшла період становлення і розвитку.

Вчений зазначає, що цей процес детермінувався в різні історичні епохи різними причинами. Так, в античних містах-державках Греції такими причинами були релігія, державна воля, у Римі – внутрішня боротьба станів, у деяких народів Європи в дохристиянський період – свідомість людей, що залежала від їх звичаїв [1, с.86-87].

З метою виявлення докорінних відмінностей у розумінні «ідеї особистості» у цих народів М.Д. Іванишев обирає для порівняння німецьке (скандинавське) та слов'янське (богемське) право. Причому об'єктом дослідження стає приватне право, так як, на його думку, воно виникло «...из жизни семейной, и потому представляет дух народа с его отличительным характером» [1, с.88]. М.Д. Іванишев вивчає відносини між подружжям, між батьками і дітьми, між вільними і належними їм рабами.

Як видно з аналізу вказаної вище праці, положення жінки за нормами богемського права було кращим, ніж за нормами скандинавського. Вчений виділяє такі переваги як наявність у жінки приданого (тобто, переходячи до будинку чоловіка вона мала свою власність); права чоловіка і його дружини розподілені і зафіксовані; дружина «...могла спасти своего мужа, преследуемого кровавою

родственной местию»; за зґвалтування передбачалась смертна кара [1, с.90-93].

Так само М.Д. Іванишев підкреслює більш вільне становище дітей у сім'ї за богемським правом. Він зазначає, що «Право скандинавское предоставляет отцу слишком обширную власть над детьми, между тем как право богемское слишком ограничивает власть отца и права детей расширяет за надлежащие пределы» [1, с.97].

Достатньо цікавим є висновок М.Д. Іванишева стосовно положення рабів за нормами скандинавського і богемського права. Вчений визнає, що загалом «Раб составляя имущество господина, и потому неограниченно, с душою и телом, подчинялся произволу господина» [1, с.98]. Разом з тим, він наголошує на суттєвих відмінностях положення раба у названих вище європейських народів від положення невільних у стародавньому світі. Це, зокрема, право вступати у законний шлюб, плата за образу, спричинену рабу, певною частиною належала йому особисто (таким чином, він визнається суб'єктом), раб мав право на власність. Як справедливо зазначають В.І. Андрейцев та В.А. Короткий, «...завданням автора був не показ різниці двох систем права, а демонстрація підготовленості народів Європи до сприйняття християнської ідеї про вищість європейського язичницького права порівняно зі східним й навіть античним» [2, с.109-110].

Таким чином, із сказаного вище можна зробити наступні висновки:

- М.Д. Іванишев зробив значний внесок у дослідження вітчизняною історико-правовою наукою прав людини;
- вчений концентрував свою увагу не тільки на історичному, але й порівняльно-правовому аспекті дослідження прав людини;
- історик права вивчав відмінності приватного права у представників німецького (скандинавів) та слов'янського (богемців) народів у дохристиянський період;
- вчений виділив характерні риси положення жінки та дітей у сім'ї, раба за нормами як скандинавського, так і богемського права;
- загалом, М.Д. Іванишев визначив, що більш прогресивними нормами приватного права були норми богемського права. Разом з тим, він дійшов висновку про вищість приватного права європейських народів у дохристиянську епоху порівняно з правом держав стародавнього світу.

Література:

1. Сочинения Н.Д. Иванишева /Под ред. А.В. Романовича-Славятинского. – К.: В университетской типографии, 1876. – 451 с.
2. Андрейцев В.І., Короткий В.А. Микола Іванішев: Монографія. – К.: Прайм, 1999. – 224 с.

"АНТОНІВЕЦЬКА ПОВСТАНСЬКА РЕСПУБЛІКА": ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ

Ухач Василь Зіновійович

*кандидат історичних наук, доцент юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету*

Вступ. Непересічною віхою в історії українського національно-визвольного руху 30-50-х років ХХ ст. стала самовіддана, героїчна, жертвна боротьба ОУН та УПА. Роль обох формацій у виборюванні новітньої української державності без перебільшення виняткова й заслуговує на всебічне дослідження. В останнє десятиріччя ці формації стали об'єктом досліджень багатьох вітчизняних науковців. У більшості наукових розвідок вивчається військовий, політичний та ідеологічний аспекти діяльності ОУН та УПА, проте функціонуванню мережі запілля УПА лише в останні роки приділено ряд досліджень, зокрема, Г.Стародубець, В. Ковальчука та ін.

Метою статті є висвітлення організаційно-правових аспектів постання та діяльності на території контрольованій УПА так званої Антонівецької (однієї з цілого ряду.-В.У.) "повстанської республіки".

Актуальність цієї проблеми посилюється ще й тим, що питання легітимності влади є одним з ключових у загальному процесі державотворення, свідченням чого є посилення в останні роки політичної кризи в Україні.

Основна частина.

В одному з ключових документів, в якому викладалась мета і завдання українських повстанців "За що бореться УПА?" (липень 1943 р., часопис політвідділу УПА "До зброї", ч.1) зазначалося, що УПА бореться за Українську Самостійну Соборну Державу і за те, щоб "кожна нація жила вільним життям у своїй власній, самостійній державі [3;17]. У травні-серпні 1943р. відбулося організаційне оформлення територіальних частин УПА, яке спрямовувалося на вдосконалення управління всіма складовими елементами повстанської армії, підвищення її боєздатності і забезпечення взаємодії [4;168].

Необхідність творення запілля УПА була викликана нагальною потребою вирішувати "такі чисто мілітарні завдання, як організація військових відділів, їх озброєння, вишкіл, прохарчування та оборонні дії проти німецьких окупантів, більшовицьких партизанів і поляків, які з ними співпрацювали. В парі з цим виникло питання, як організувати різні сектори громадського життя на звільнених від окупантів теренах, тобто йшлося про здійснення функцій цивільної влади" [6;51]. На думку В.

Ковальчука, за браком необхідних джерел докладно прослідкувати процес створення мережі повстанського запілля не має змоги, проте, організаційні основи запілля були закладені відповідними наказами Кліма Савура влітку-восени 1943 року на території північно-західних українських земель. Повстанську владу на цих землях представляла Головна Команда УПА (далі ГК УПА), яка уособлювала собою "найвищу і єдино-суверенну владу на звільнених землях України".

Таким чином ГК УПА упродовж другої половини 1943 року розглядала повстанське запілля як територію своєрідної української державності.

У зв'язку з нагальною потребою легітимності (поняття "легітимність" означає визнання громадянами правочинності влади, обґрунтування її претензій на панування над ними, внутрішню згоду підкорятися) повстанської влади [1]. 1 вересня 1943 р. видано відоме "Розпорядження про встановлення адміністрації на терені України", що ознаменувало побудову нової конструкції влади [9; арк.15].

ГК УПА було зроблено спробу запровадити цивільну владу у формі рад, про що й ішлося в "Розпорядженні...", також передбачалося установа такого політичного устрою, в основі якого лежав би принцип народовладдя, що мав реалізовуватися через ради як представницькі органи влади. Завдяки активній діяльності УПА значна частина населення повстанського запілля визнавала ГК УПА як орган найвищої української влади й готова була делегувати їй своє право представляти свої інтереси в усіх сферах державного життя [7;271].

Весною 1943 р. на Волині та Поліссі, в місцевостях не контрольованих окупаційною владою почали розгортати діяльність так звані "повстанські республіки" ("Січ"(Володимирщина), "Колківська"(Луччина) та ін.)). Основною ознакою кожної "повстанської республіки" була наявність (у межах певної території) своєрідного "суверенітету", що виявлявся у безроздільному пануванні української влади у вигляді УПА. Такого роду республіки розглядалися місцевим населенням як "держава в державі" і уособлювали собою українську владу, в якій можна шукати захисту [8;78-79].

"Антонівецька республіка", що існувала впродовж року (весна 1943-весна 1944рр.) виступала впливовим суб'єктом національно-визвольного руху на теренах південної Волині, будучи координуючим центром військового, економічного, політичного життя регіону. Окупаційна німецька влада "нового порядку" часто не наслідувалася йти з нею на конфлікт. Так, в одному з документів ОУН йшлося про такий випадок: "До лядвірта в Шумську прийшла одна жінка з Онишківцеь за дозволом спетлювати пшеницю, на що він їй сказав: "Йди в Антонівці, там є український генерал, який дасть тобі дозвіл" [2;арк.308]. Однією з

ключових функцій було налагодження безперебійної роботи господарського механізму. Зокрема, в Антонівцях працював млин, на хуторі Заліщина діяла хлібопекарня.

З весни 1944 року, підрозділи радянських спецслужб та військ НКВС шляхом як каральних операцій проти УПА так і масовим терором проти місцевого населення, намагались легітимізуватись не стільки правовими засобами, скільки методами беззаконня. Так, у квітні 1944 року більшовицькі карателі дотла знищили с.Антонівці Шумського району, яке мало репутацію "націоналістичної столиці", зорали там землю і посадили ліс [10;248].

Ліквідація "Антонівецької республіки" частково дестабілізувала повстанський рух у південному регіоні Волині, але не означала його повного розгрому.

Висновки. Таким чином, по-перше, географічні межі поширення повстанського запілля в другій половині 1943 р., а також активна підтримка його місцевим населенням, дають підстави стверджувати, що українська повстанська влада була легітимною. З цією метою керівництвом українського руху Опору було втілено в життя низку політико-адміністративних заходів, насамперед, узаконено власну присутність шляхом видання актів законодавчого характеру, що стосувалися проведення адміністративної, земельної, шкільної реформ, а також зовоювання довіри в української громади; по-друге, однією з найбільш дієвих форм повстанського запілля в період національно-визвольної боротьби виступали так звані "повстанські республіки"; по-третє, діяльність "Антонівецької республіки", однієї з кагорти інших, свідчило, з одного боку, про реалізацію УПА (хоч і на нетривалий період) своєї державотворчої програми, з другого, було дієвою формою захисту українського населення від окупантів різних мастей.

Джерела:

- 1.Гребіневич О. Легітимативний процес в українському контексті //Національна ідея і соціальні трансформації в Україні / М.В. Попович, А.М. Єрмоленко й ін.-К.,2005.
- 2.Державний архів Рівненської області (далі-ДАРО).-Р-30, оп.2, спр.33, арк.308.
3. За що бореться УПА?/ УПА в світлі документів з боротьби за УССД 1942-1950 рр. Збірка документів.-Ч.1. Видання ЗЧ ОУН, 1957.-С.17.
4. Кентій А.В. Розбудова територіальних структур і штабів повстанської армії / ОУН і УПА. Історичні нариси.-К.: Наукова думка, 2005.-С.168.
- 5.Ковальчук В. Діяльність ОУН(б) і Запілля УПА на Волині й південному Поліссі (1941-1944рр.).-Торонто-Львів: Вид-во Літопис УПА, 2006.-С.23.

6. Стародубець Г.М. Українське повстанське запілля (др. п.1943-поч.1946р.).-Монографія.-Тернопіль: Підручники і посібники, 2006.-С.51.
7. Стародубець Г.М. Проблема легітимізації повстанської влади на території запілля УПА // Галичина.- 2008.-№14.-С.271.
8. Стародубець Г. Названа праця.-С.78-79.
9. ЦДАВОВ України.-Ф.3833, оп.1,спр.48, арк.15.
10. Шанковський Л. УПА на Підгаєччині // Підгаєцька земля.- Історико-мемуарний збірник.-Нью-Йорк, Торонто,1980.-С.248.

К ПРОБЛЕМЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ ПРАВОВОГО НИГИЛИЗМА В УКРАИНЕ

Пастернак София Валериевна

*студентка факультета «Правоведение» Севастопольского филиала
Таврического национального университета*

Вся история человечества является, по сути, историей борьбы за права человека, в каких бы социальных конфликтах, противоречиях, столкновениях эта борьба не велась – классово-экономических, этнонациональных, религиозных, духовно-идеологических и др. [1]

В современном мире демократичность правовой системы, к которой относится Украина, в большей мере обусловлено тем, какое место занимает в нем человек, как обеспечиваются его интересы, жизнь, здоровье, честь, достоинство, какими правами он наделен и как они защищаются. Уровень развития прав человека, их обеспечение – показатель зрелости развития правовой системы. [2]

Любая правовая система государства значительное место уделяет правам и свободам человека и гражданина. Признание и закрепление в законодательстве прав и свобод человека и гражданина, их объем, виды и содержание в современных условиях является одной из актуальнейших, приоритетных и важнейших проблем, от эффективного и успешного решения которой зависит судьба человечества и мира.

Механизм обеспечения прав и свобод человека и гражданина составляет целостную систему взаимосвязанных элементов. К ним принадлежат закрепленные в Конституции Украины права, свободы и обязанности человека и гражданина, которые составляют конституционно правовой статус лица, который, в свою очередь, выступает важной нормативной предпосылкой осуществления, охраны и защиты прав и свобод, и предусмотренные Конституцией гарантии прав и свобод.[3]

Конституционно правовой статус человека - это закрепленная в Конституции система взаимоотношений между лицом и государством,

которое включает в себя такие составляющие элементы, как гражданство, конституционные права, свободы и обязанности и основные принципы конституционно-правового статуса лица, закрепленные в Конституции. Конституционный статус лица выступает нормативной предпосылкой осуществления, охраны и защиты прав и свобод лица, имеет исключительный вес через нормативное закрепление прав, свобод и обязанностей на наивысшем, конституционном уровне. Он позволяет целостно рассматривать права, свободы и обязанности лица с точки зрения их взаимообусловленности. Благодаря закреплению прав и свобод лица в Конституции, в составе конституционно-правового статуса, утверждается их нерушимость, недопустимость формального и пренебрежительного отношения к ним, подчеркивается роль государства в защите правового статуса лица, его гарантированность[4].

Однако существует такая проблема: хотя права и свободы лица, а также гарантии реализации и защиты этих прав и свобод, закрепленные в Конституции, современное положение в сфере прав и свобод человека и гражданина свидетельствует о том, что гарантированность практической реализации, охраны и защиты прав и свобод лица еще находится на достаточно низком уровне. В первую очередь это касается некоторых социально-экономических прав и свобод человека, закрепленных и гарантированных действующей Конституцией. Пока еще фактически они носят больше декларативный, чем реальных характер, в большей мере провозглашенные, чем гарантированные. Механизм осуществления и защиты этих и некоторых других прав и свобод по тем или иным причинам иногда реализуется очень медленно или даже тормозится.

Подобная проблема касается не только Украины, но и большинства стран мира.

Оказывается, не достаточно иметь демократичную Конституцию, безусловно отрегулированный механизм реализации и защиты прав и свобод человека и гражданина, многолетний опыт за плечами. Все же существует проблема, заслуживающая большего внимания.

Эту проблему освещает президент Российской Федерации Дмитрий Анатольевич Медведев: «... мы уже имеем, хотя и не безупречную Конституцию, которая впервые признала высшей ценностью человека и фактически поставила государство под контроль права». Но где же обещанные «абсолютно выверенные решения и безошибочно действующие органы власти»? Как и «позавчера», мы слышим с самого верха только правильные слова том, что «правовым, а стало быть, и справедливым государством может быть только такое, где и власть, и общество хорошо знают и уважают законы своей страны».

Народный депутат, член фракции «Наша Украина» Юрий Ключковский констатирует: «Украина стоит на пороге тотального правового нигилизма».[5]

Об этом свидетельствует социологический опрос, проведенный Институтом социологии НАНУ вместе с фирмой «СОЦИС»: «15% граждан Украины ничего не знают о правах и свободах, закрепленных за ними в Конституции; 48% - представляют себе их частично; четверть граждан кое-как осведомлены об этом предмете, и только одни из тридцати трех (!) с гордостью заявил, что все свои права знает» [6]. Из международного опыта:

«По данным социологического опроса, проведенного в США музеем, экспонаты которого посвящены основному закону страны, американцы свободно ориентируются в именах персонажей популярного мультсериала «Симпсоны», но не знают содержания ключевых поправок конституции, которые определяют их гражданские права и свободы, сообщает Lenta.ru со ссылкой на BBC News. Они смогли вспомнить только одну поправку из пяти, которая говорит о праве каждого иметь домашнее животное. Опрос проводился методом набора случайных телефонных номеров. Из тысячи опрошенных американцев только один человек смог вспомнить все пять поправок конституции, тогда как 22 процента перечислили всех персонажей мультсериала «Симпсоны». [7]

По результатам опроса¹¹ проведенного Центром социологических исследований" (г. Ульяновск), на вопрос «Знаете ли Вы свои конституционные права и свободы? Если да, то назовите наиболее важные по Вашему мнению или первые пришедшие на ум», были даны следующие ответы:

¹¹ «Формы политического участия жителей г. Ульяновска», проведенного Центром политологии и духовной культуры в апреле-мае 2003 года. В качестве основного метода исследования использовалось стандартизованное экспресс-интервью. Исследованием было охвачено 294 респондента, отобранных случайным образом в ходе уличного опроса в соответствии с установленными квотами по полу и возрасту. Ошибка выборки не превышает 4%.

	Права и свободы	Кол-во упоминаний
Социальные права		
	Право на образование	38
	Право на социальное обеспечение	33
	Право на охрану здоровья	32
	Право на отдых и досуг	22
	Право на достойный уровень жизни	4
Экономические права		
	Право на труд	36
	Право на жильё (является ли правом)	9
Гражданские права		
	Право на жизнь	15
	Свобода перемещения	1
0	Право на личную неприкосновенность	1
1	Свобода мысли и слова	9
Политические права		
2	Право участия в митингах	1
3	Право вступать в организации	1
	Затруднились ответить	82 респондента

Из выше приведенного очевидно, что правовой нигилизм – одна из важнейших проблем современности. Мы уже привыкли, что многие законы не действуют или же их можно вывернуть так, как другим удобно. Любая публичная ссылка на свои права сопровождается сарказмом.

Каким образом выйти из подобного положения?

Алюков Р.Р. автор курсовой работы «Правовой нигилизм», предлагает такие пути борьбы:

прекратить “войну законов” на федеральном и региональном уровнях;

В деятельности правоохранительных органов обеспечить торжество законности;

пресечь волюнтаристский стиль управления и властвования;

усовершенствовать механизмы реализации правовых норм, опираясь, прежде всего, на правовые процедуры;

Используя СМИ и прессу нужно повести активное наступление на противоправные поведенческие установки, проповедуя всеобщую законопослушность.

Профессор В.А. Туманов предлагает следующие меры борьбы:

- а) реформы социально-экономического характера;
- б) изменение содержания правового регулирования, максимальное приближение юридических норм к интересам различных слоев населения;
- в) подъем авторитета правосудия как за счет изменения характера судебной деятельности, так и путем воспитания уважения к суду;
- г) улучшение правоприменительной практики;
- д) теоретическая работа в этом направлении.

Из интервью «Российской газеты» с писателем Сергеем Лукьяненко: «основы должны давать в школе, но не "галочно", а так, чтобы будущий гражданин смог воспользоваться этими знаниями в жизни. На Западе, например, принято иметь юриста, с которым ты консультируешься в случае необходимости. У нас эта практика почему-то не востребована. Я обычно прибегаю к помощи юриста, с которым постоянно сотрудничаю по тем или иным вопросам. Если самому рыться в сводах законов, на это уйдет слишком много времени. Мы не можем знать в совершенстве все, тем более что язык закона понять непросто».[8]

Нельзя не согласиться с каждым из авторов, так как все выше перечисленное является не что иное, как процесс улучшения состояния культуры общества. Повышение уровня правосознания, создание упрощенного толкования законов, стремление граждан отстаивать свои права и требовать соблюдения их государством, а главное, привить обществу желание знать свои законные права.

Таким образом, становится очевидным, что не только гражданин, но и государство должно самым активным образом предпринимать меры по преодолению правового нигилизма.

Необходимо, на наш взгляд, как отмечают ведущие ученые – конституционалисты, усилить внимание на детей школьного возраста:

Увеличить количество часов по дисциплине «Основы права», начиная преподавание не в старших, а в средних классах;

Отдельным курсом или разделом преподавать Основы конституционных прав и свобод личности;

Привлекать к учебному процессу действующих юристов-практиков и судей;

Посещать судебные процессы, на которых защищаются права и свободы личности, либо организовывать практические занятия в форме судебного процесса.

Внедрив в жизнь предложенные меры, общество получает следующие положительные аспекты:

Реальная практика использования и применения в жизни конституционно закрепленных прав и свобод;

Подготовка законопослушных, уважающих конституционные законы граждан, изучивших свои права и обязанности, способных защитить их;

Формирование гражданского общества.

Так, 43-й президент США Дуайт Эйзенхауэр любил повторять: «Лозунг истинной демократии – не «Пусть это сделает правительство», а «Дайте нам сделать это самим».

Литература:

1. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика / Відп. ред. В.П. Погорілко: Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України: А.С.К., 2003. – 6652 с. (Нормативні документи та коментарі).
2. «Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні» / За ред. Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчука. – К.: «Юридична думка», 2007. – 424 с.
3. Общая теория прав человека / Руководитель авторского коллектива и ответственный редактор Лукашева Е.А. - М., 1996. –с. 50
4. Заєць А.П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. - К.,1999. –с. 248
5. <http://www.utro.ru/>
6. <http://i-soc.com.ua/> №198, среда, 30 октября 2002
7. www.Lenta.ru
8. <http://www.rg.ru/>

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ТА ЇХ ЗАХИСТ В УКРАЇНІ

Макарова Антоніна Григорівна

студентка спеціальності «Правознавство» Маріупольського державного гуманітарного університету

Конституцією України проголошено людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. У цьому конституційному приписі передбачено здоров'я як цінність та первинну і вихідну передумову життєдіяльності кожної людини. Тому з-поміж численних прав, котрі передбачає Основний Закон, можна виділити право людини на охорону здоров'я як таке, що гарантує її фізичне існування і є умовою забезпечення здійснення всіх інших прав людини. В Україні здоров'я громадян та інших фізичних осіб, які на законних підставах перебувають на її території, охороняється Конституцією України. У відповідності до статті 49 Конституції України, кожен громадянин має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Визначено, що охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально – економічних, медико-санітарних та оздоровчо – профілактичних програм. Держава повинна створювати умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних та комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога повинна надаватись безоплатно. Обов'язок держави сприяти розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. У частині третій ст. 49 Конституції наголошується, що існуюча мережа державних і комунальних медичних закладів не може бути скорочена. Держава зобов'язана дбати про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечувати санітарно-епідеміологічне благополуччя. Також, відносини, щодо охорони здоров'я регулюються в «Основах законодавства України про охорону здоров'я», у Законі України «Про санітарне та епідеміологічне благополуччя населення» та в інших нормативно-правових актах. Та в дійсності ці положення Конституції України часто порушуються. Наприклад, положення про те, що у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога повинна надаватись безоплатно порушує розпорядження Київської міської державної адміністрації "Про встановлення тарифів на платні послуги, що надаються лікувально-профілактичними державними і комунальними закладами охорони здоров'я". Великою проблемою є також недостатнє фінансування сфери

охорони здоров'я, що призводить до скорочення кількості лікарень, а це являє собою порушення Конституції України. Отже, таке неспівпадіння Конституції і існуючого стану речей становить актуальність та проблематику даної теми.

Охорона здоров'я громадян – це система заходів політичного, економічного правового, соціального, науково-медичного, медичного, санітарного характеру, спрямованих на збереження життя і здоров'я кожної людини, надання їм медичної допомоги у випадках, коли вона її потребує.

Відповідно до законодавства в Україні державна політика у сфері охорони здоров'я спрямовується на підвищення рівня здоров'я, поліпшення якості життя і збереження генофонду Українського народу.

Захист права людини та громадянина на охорону здоров'я реалізується у таких напрямках:

- створення розгалуженої мережі закладів охорони здоров'я;
- організація і проведення системи державних і громадських заходів щодо охорони та зміцнення здоров'я;
- надання всім громадянам гарантованого рівня медико-санітарної допомоги у обсязі, що встановлюється Кабінетом Міністрів України;
- здійснення державного і можливості громадського контролю та нагляду в галузі охорони здоров'я;
- організація державної системи збирання, обробки і аналізу соціальної, екологічної та спеціальної медичної статистичної інформації;
- встановлення відповідальності за порушення прав і законних інтересів громадян у галузі охорони здоров'я.

Серед головних недоліків державно-правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я населення в Україні в сучасний період треба зазначити відсутність системності у його здійсненні і плановості у формуванні законодавства. Тому необхідним кроком для вдосконалення державно-правового регулювання є необхідність прийняття єдиної довгострокової державної програми реформування галузі і національної системи охорони здоров'я, у якій необхідно передбачити:

- створення правових, економічних та управлінських механізмів реалізації конституційних прав громадян України на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування;
- забезпечення гарантованого рівня надання безоплатної кваліфікованої медичної допомоги у визначеному законодавством обсязі;
- формування керованого ринку платних медичних послуг, сприяння діяльності закладів охорони здоров'я всіх форм власності, створення умов для задоволення потреб населення в медичних послугах;

- запровадження системи соціально-економічного стимулювання здорового способу життя, обмеження реклами алкоголю, тютюну та інших шкідливих для здоров'я продуктів тощо.

Проблеми охорони здоров'я населення та діяльність, спрямована на збереження і зміцнення здоров'я, вимагають постійної уваги з боку держави. Охорона здоров'я визнається одним із пріоритетних напрямів державної політики та одним із основних факторів національної безпеки країни.

Література:

1. Конституція України. – К., 2007.
2. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» N2801 – XII від 19 листопада 1992 року.
3. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України: Затверджено Указом Президента України від 7 грудня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – №49.
4. Гладун З. С. Законодавство України про охорону здоров'я: поняття, зміст, проблеми і перспективи // Законодавство України про охорону здоров'я: Збірник нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2006.
5. Карпачова Н. И. Состояние соблюдения и защиты прав и свобод человека в Украине: Ежегодный доклад Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека. – Харьков: Консум, 2007.

ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ ДОПОМІЖНОГО ОРГАНА ЕКОСОР, КОМІСІЇ ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ, ЯК МІЖНАРОДНОЇ НЕУРЯДОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЩОДО ВИКЛИКІВ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В ЧАСТИНІ ПРОТИПРАВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ

Шевченко Анастасія Ростиславівна

спеціаліст I категорії відділу міжнародних зв'язків Президії Національної Академії Наук України

Захист прав людини і правова еволюція у розв'язанні порушень економічного і соціального характеру – є нагальним викликом сучасного конституційного, процесуального і міжнародного права і потужним фундаментом, на якому будується вирішення проблемних підходів щодо протиправної і агресивної поведінки держави під час порушення прав і свобод людини і громадянина[2]. Наразі, ця проблема залишається водночас важливою і досить актуальною. Аксіоматичним залишається постулат, що міжнародні неурядові організації – це об'єднання держав,

яке створене на основі міжнародного договору для досягнення певної мети, має відповідну систему, постійно діючих органів і наділене міжнародною правосуб'єктністю. До правосуб'єктності організації відносять: можливість укладати міжнародні угоди, право на привілеї та імунітети, як самої організації, так і її персоналу, право подавати позов про відшкодування шкоди, завданої організації та її персоналу, відповідальність міжнародної організації тощо[1;2].

Комісія з захисту прав людини – є допоміжним органом Економічної і Соціальної Ради (ЕКОСОР) ООН. Комісію створили на спеціальному засіданні Ради Безпеки ООН, у 1946 році, і за своєю суттю вона є міжнародною неурядовою організацією[8,стр.2]. Держави-члени ЕКОСОР запропонували ще дві допоміжні комісії, одна, з яких стала на захист прав людини, а інша мала вирішувати питання гідного поводження із жінками[6,стр.,31;5,стр.9]. Країнами-засновницями було зазначено, що комісії мали б складатися з країн-учасниць ЕКОСОР ООН[4,стр.41-42]. Щодо специфіки роботи Комісії із захисту прав людини, згідно нормативно-правових документів було визначено, що сутність останньої полягатиме у розв'язанні порушень економічного і соціального характеру у країнах-учасниках. За останніми офіційними даними Женевського офісу із захисту прав людини, на лютий 2007 року, до цієї Комісії входить 53 країни-учасниці, які обиралися ЕКОСОР[10].

Основні функції Комісії із захисту прав людини регламентуються нормативно-правовими актами. Положення Конвенції, яка була прийнята 10 грудня 1948 року, забороняють знущання, жорстоке, нелюдське поводження над людиною[9,стр.5-6]. Серед зобов'язань, які взяли на себе країни-учасниці Конвенції окремою статтею прописано положення, за яким повернення скривдженого громадянина є неможливим до країни, де відбулося порушення його прав, а щодо ставлення, то закон передбачає розуміння та увагу у ставленні до подібних ситуацій[9, стр.2].

Узагальнюючий аналіз еволюції допоміжного органа ЕКОСОР, Комісії із захисту прав людини, дозволив зробити висновки щодо правових механізмів, які вимагали поступового впровадження, що розглядалися по мірі виникнення того чи іншого порушення прав та свобод людини. На початку роботи Комісії увага була сконцентрована на розробці різних стандартів з питань захисту прав людини[4,стр.44]. Так, у сорокових роках ХХ століття Генеральна Асамблея ООН прийняла Універсальну Декларацію із захисту прав людини[5, стр.3]. Цей документ підсилювали дві супутні конвенції з цивільних, політичних питань, економіко-соціальних, культурних прав людини[5,стр.7-8]. Перед Комісією завжди поставало питання, як гідно забезпечити дотримання правового захисту громадянина. Слід зауважити, що Резолюція ЕКОСОР від 1947 року починається зі слів: „Жодна держава не має права брати участь у

діях, які пов'язані із будь-яким порушенням прав і свобод людини”[9,стр.4].

В подальшому Комісія із захисту прав людини неодноразово зтикалася з великою кількістю індивідуальних петицій[8,стр.3-4]. З 1965 року такі заяви надходили з Південної Африки, а матеріали, які в них викладалися, виходили за рамки усіх прийнятих до цього часу нормативно-правових норм та положень. Мова йшла про расизм, а ситуація змусила спеціалістів взятися за процедуру впровадження нових правотворчих документів, які б стосувалися вирішення питань загальної проблеми расової дискримінації, відповідно, й захисту прав людини[6,стр.26; 5,стр.5]. Певний час проблема не розглядалася, а табу із зняття цього гострого питання було вирішено тільки у 1967 році[8,стр.4]. Тоді ж Комісією було започатковано роботу групи експертів, які розслідували ситуацію пов'язану із захистом прав людей в Південній Африці. Результатом цього розслідування стало прийняття Резолюції щодо карних норм у зв'язку із жорстоким поведінням з людиною[5,стр.5-6].

До 1975 року, коли у Чилі відбувся державний переворот, Комісія з прав людини, щоб допомогти країні оговтатися від кризи у відповідних питаннях вперше запросила групу експертів, які вирішували ситуацію ad-hoc. (Ad-hoc – від лат. ad-hoc – спеціальне застосоване виключно для цього). В даному контексті ad-hoc являє собою правила, які регулювали діяльність надзвичайної місії посадових осіб організацій, комітетів або робочих груп тимчасового характеру, які було створено для виконання спеціальних завдань[8,стр.4].

З 1980 року Комісією організовано роботу груп експертів щодо розслідування справ викрадення людей по всьому світу. Саме з того часу стали знаходитися нові механізми, які були пов'язані із викликами у сфері захисту прав людини. Впровадження останніх відбувалося через новий прогресивний підхід, який мав інноваційний характер і спрямовувався на розв'язання і вирішення проблемних ситуацій, які щільно пов'язувалися із насильством і протиправним поведінням із людиною. Комісія вимагала допомоги експертів з питань захисту прав людини у ситуаціях, які часом потребували стороннього втручання. Формувалися засади для цільових та суттєвих перемовин на міждержавному, інтегрованому рівнях. Нові правові механізми дали можливість свідкам злочинів, які, зазвичай, мовчали, тепер у конструктивному діалозі домовлятися з урядами держав щодо програми захисту свідків.

Робота експертів щорічно обговорюється на сесії Комісії із захисту прав людини, третина експертів звітує на Генеральній Асамблеї ООН у Нью-Йорку, а частина експертів робить спеціальний звіт Раді Безпеки ООН[8,стр.19].

Існують, так звані, допоміжні комісії експертів місій більш детальне значення яким дається у Конвенції від 1946 року про привілеї та імунітети ООН[8,стр.15]. Це положення щодо допоміжних комісій експертів були остаточно зведено 15 грудня 1989 року. Допоміжні місії експертів у більшості випадків роблять дослідження, зазвичай, вони не беруться за індивідуальні справи і не висилають список актуальних зауважень до урядів країн. Їм ставлять за мету найти низку фактів, пов'язаних зі справою. Робота фахівців-міжнародників полягає у публічності, обговоренні справи протягом трьох тижнів сесії роботи допоміжної місії. Питання, до яких, як правило, долучаються експерти досліджуються впродовж трьох років[7,стр.15]. Експертами готуються робочий звіт і попередній звіт, доклад із огляду на можливі зміни у ситуації, і, нарешті, кінцевий звіт, в якому фахівці роблять загальні висновки. Слід зазначити, що існує досить велика кількість прикладів з викладенням конкретних експертних результатів. Під час візитів до країн багато хто з них досяг успіхів у справах захисту свідків, так, наприклад у січні 1992 року спеціальний доповідач щодо ситуації із захисту прав людини у Афганістані досяг одержання президентського рішення від тодішнього Президента країни Наджибули[8,стр.15]. Той випадок стосувався пом'якшення смертного вироку на 20-літній строк ув'язнення для 114 в'язнів[6,стр.35; 8,стр.16].

Отже, роблячи певні висновки, треба зазначити перспективність спостереження за нормами міжнародного публічного права, взагалі, і захистом прав людини, в цьому напрямку, зокрема, підкреслюючи обов'язковість їх проведення, імперативно затверджує невідкладну – стратегічну – необхідність прискорення, інтенсифікації і узгодження колективної, але і водночас персоніфікованої, впровадженої цілеспрямованої і безперервної, і у міждержавному, місцевому і світовому масштабах діяльності. Мова йде насамперед про перспективи розробки засад нової системно-комплексної парадигми захисту прав людини, міжнародного права, в контексті постійних змін до вимог у розрізі проблем із захисту прав людини. Безумовно, у тому випадку, коли основу її цілествердження, виконання мають складати не тільки організаційно-економічний, але й гуманітарний, як і інноваційний і, звичайно, інтегрально-еволюціоніський, неодмінно, системно-правовий підходи.

Література:

1. Колосов Ю.М., Кузнецов В.И. Международное право. – М.: Международные отношения.1998.-С.49.
2. Сагайдак О.П., Шевченко А.Р. Використання можливостей міжнародних організацій в реабілітації громадян з постраждалих

- країн. Вестник физиотерапии и курортологии Том 14, № 2-2008г., С.156.
3. Шевченко А.Р. Міжнародне гуманітарне право, як дієвий інструмент вирішення нагальних міжнародних проблем в контексті його застосування на прикладі діяльності окремих міжнародних неурядових організацій. Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції(www.lex-line.com.ua). Юридична лінія, Частина II, 30 вересня, 2008р.С.9-10.
 4. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice. Published by United Nations Department of Public Information. DPI/511. December-2006, New-York. 105p.
 5. Human Rights. (The United Nations Human Rights Treaty System)An introduction to the core human rights treaties and treaty bodies. Fact Sheet №30. Printed at United Nations, Geneva. GE-07-80564-April 2007. 52p.
 6. Human Rights. Combating Torture. Fact Sheet №4 (Rev.1). Printed at United Nations, Geneva. GE-07-82734-October-2007. 48p.
 7. Human Rights. Complaint Procedures. Fact Sheet №7 (Rev.1). Printed at United Nations, Geneva. GE-06-80275. March-2006. 39p.
 8. Human Rights. Seventeen frequently asked questions about United Nations. Special Rapporteurs. Fact Sheet №7. World Campaign for Human Rights. Printed at United Nations, Geneva. GE. 07-80175-February-2007. 21p.
 9. Universal Declaration of Human Rights. Published by the United Nations Department of Public Information. May -2007. 13p.
 10. <http://www.ohchr.org> – офіційний сайт Верховного комісару ООН із захисту прав людини.

МІЖНАРОДНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Штець Роман Петрович

курсант Прикарпатського юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ

16 липня 1990 року Верховною Радою УРСР була прийнята Декларація про державний суверенітет, в якій Розділом X було закріплено наступне положення: Україна визнає верховенство загальнолюдських цінностей над класовими, примат норм міжнародного права перед нормами внутрішнього права.

Всі можливі наслідки реалізації цієї норми ще не усвідомили не тільки окремі громадяни України але й державні органи та посадові особи. Україна ввела у своє законодавство міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою, а отже і цілий ряд міжнародних документів по захисту

прав і свобод людини і громадянина. Як наслідок - фактично в національний правопорядок була введена цілком нова структура по нагляду за виконанням законодавства - міжнародні органи по захисту прав людини.

Саме тому робота присвячена міжнародним органам та організаціям, утвореним для захисту прав людини. Основна мета, яку ставлять перед собою автори, полягає у тому, щоб максимально точно викласти систему міжнародно-правових органів та організацій, які здійснюють захист прав та свобод людини і громадянина, порядок їх роботи та організації їх механізмів, а також процедури звернення приватних осіб із скаргами та заявами про порушення державами їх прав та свобод.

Автор сподівається, що представлена робота, яка містить характеристику найбільш впливових та компетентних міжнародних органів та організацій, що займаються наглядом за захистом прав людини, буде цікава не лише науковцям але й практикуючим юристам, а також представникам державних органів та громадянам України.

У складній та багатоаспектній проблемі входження України до міжнародної системи захисту прав людини вважаємо за доцільне виділити чотири аспекти.

Перший з них - гносеологічний, пов'язаний з генезисом прав людини у контексті загального розвитку цивілізації та політико-правової думки. Це проблеми, пов'язані з історичним розвитком прав людини спершу як категорії морально-етичної, духовно-культурної, а потім як політико-правової.

На багатьох етапах такого розвитку Україна йшла в авангарді інших держав. Так, важливим етапом історичного розвитку ідеї прав людини стало законодавство Київської Русі X - XI ст., згідно з яким правове положення людини було набагато вищим, ніж, наприклад, за давньогерманським правом. У той час як смертної кари не було в Київській Русі, у Східній Саксонії смертна кара існувала на державному рівні у формі повішання, колесування, четвертування, відрубання голови, спалення на вогнищі.

В Україні у 1710 р. було прийнято одну з перших демократичних конституцій світу, а у 1918 р. - Закон "Про національно-персональну автономію", перший законодавчий акт, який проголошував права націй.

Поряд з розвитком ідеї прав людини та громадянина, структуруванням поняття прав людини, переосмисленням ідеї універсальності прав людини з урахуванням регіональних особливостей проходив і процес становлення науки прав людини як на міжнародному, так і на внутрішньодержавному рівнях, розвиток правових інститутів, категорій та понять. Цей розвиток проходив у тісному взаємозв'язку з

розвитком міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права.

Другий аспект аналізованої проблеми - це становлення міжнародної системи захисту прав людини та участь України в цьому процесі. Виходячи з розуміння міжнародної системи захисту прав людини як системи всесвітніх (універсальних) та регіональних засобів забезпечення прав людини, які створені і використовуються всесвітнім співтовариством в особі Організації Об'єднаних Націй та регіональними організаціями, ми включаємо сюди універсальні та регіональні міжнародно-правові акти з прав людини та універсальні і регіональні органи по спостереженню, контролю за дотриманням основних прав людини (комісії, комітети) та по захисту цих прав (суди, трибунали).

Україна як одна з держав - засновниць ООН входить до всесвітньої системи захисту прав людини з 1945 р., беручи участь у розробці міжнародно-правових актів з прав людини та в роботі контрольних і правозахисних органів ООН.

Однак про реальний, самостійний етап цієї участі можемо говорити, починаючи з 1991 р., коли Україна як незалежна держава стала суб'єктом міжнародного права. Термін перебування України в європейській системі захисту прав людини значно коротший і починається з листопада 1995 р., коли Україна стала членом Ради Європи. Крім того, в січні 1992 р. Україна була офіційно визнана як одна з повноправних держав - учасниць НБСЄ (нині ОБСЄ).

Та, попри недовгий час перебування в європейській системі захисту прав людини, його результативність очевидна. Саме протягом цього короткого терміну Україна досягла конкретних результатів у сфері забезпечення прав людини, серед яких визнання юрисдикції Європейського суду з прав людини і реальне здійснення громадянами України свого права на міжнародний захист, скасування смертної кари тощо.

Третій аспект проблеми участі України в міжнародній системі захисту прав людини - це імплементація міжнародно-правових норм з прав людини в законодавство України. Права людини, гарантовані Конституцією 1996 р., чітко сформульовані і відповідають міжнародно-правовим стандартам, а в дечому і перевершують їх.

До позитивів можна віднести і те, що обмеження цих прав та свобод людини також однозначно визначені в Основному Законі. У цілому Конституцією України передбачено не більше десяти підстав для обмеження прав і свобод людини, в той час як у міжнародно-правових актах та й у конституціях багатьох країн світу їх значно більше.

Разом з тим у законодавстві України є багато норм з прав людини, які перебувають у колізії з іншими законодавчими нормами, нормами Конституції України та міжнародно-правовими нормами.

Четвертим аспектом проблеми входження України до міжнародної системи захисту прав людини є контрольна та правозахисна практика України як засіб імплементації міжнародно-правових норм щодо прав людини.

Перед Україною стоять серйозні проблеми реалізації проголошених у Конституції прав людини, особливо соціальних та економічних, а також міжнародно-правових актів з прав людини, ратифікованих Україною. Однак проблема імплементації - це проблема, яка стоїть перед міжнародним співтовариством у цілому. Розробивши досить розгалужену систему міжнародних норм з прав людини, міжнародне право не створило дієвого механізму їх імплементації.

Однак задекларовані у Конституції України права людини мають всі шанси бути реалізованими в майбутньому за умови, що зовнішні і внутрішні чинники сприятимуть цьому чи бодай не перешкоджатимуть вільно розвиватись на шляху до демократичного суспільства та верховенства права.

Ми повинні прагнути до загальноєвропейського конституційного порядку захисту прав людини, при якому громадяни знаходили б захист своїх прав та свобод у рамках національної правової системи.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // Голос України. 7.08.1996
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 року.
3. Антонович М. М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини. - К., 2000.
4. Антонович М. М. Імплементація норм міжнародного права щодо прав людини у правове регулювання в Україні: Курс лекцій. - Ів.-Франківськ, 1996.
5. Конвенція про захист прав людини та основних свобод від 4 листопада 1950 року.

ЗАЩИТА ПРАВ ЖЕНЩИН. МЕЖДУНАРОДНЫЙ И НАЦИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Аксёнова Ирина Анатольевна

*студентка Экономико-правового факультета Одесской Национальной
Юридической Академии в г.Симферополь*

Тема моего доклада обуславливается, в первую очередь, положением женщины, как социально незащищенного слоя населения, в условиях сложившегося финансово-экономического кризиса в нашей стране.

Равноправие мужчин и женщин является неотъемлемой частью прогресса человечества, элементом демократии и важным условием развития правового государства. Современное состояние общественных отношений не позволяет игнорировать знание, навыки и творческие способности женщин и нуждается в полном их использовании. [1]

Действующее законодательство Украины, в частности ее Основной закон - Конституция, de jure гарантирует женщинам и мужчинам равные права. Конституция провозглашает, что «все люди свободны и равны в своем достоинстве и правах» (статья 21). Статья 24 Конституции Украины указывает, что «не может быть привилегий или ограничений по признаку пола». Часть 3 статьи 24 непосредственно посвящена преодолению дискриминации относительно женщин в Украине. [2] Конституция Украины и другие источники конституционного права обеспечивают равноправное участие мужчин и женщин в политической сфере, в деятельности общественных организаций, вступления на государственную службу, поскольку важным средством обеспечения реализации прав и свобод является активная общественная позиция, а также реальные условия участия в общественно-политической жизни. [3]

Украинская Государственная программа по утверждению гендерного равенства в украинском обществе на период до 2010 года определяет своей целью утверждение равных прав женщин и мужчин и равных возможностей для их реализации. Такая же Программа существует и в Крыму. [4]

Но многочисленные исследования и данные официальной статистики, говорят о том, что показатели дискриминации по признаку пола в нашей стране, приближаются к показателям арабских стран. Невзирая на то, что законодательство запрещает дискриминацию по половому признаку при устройстве на работу, это явление очень распространено. По-прежнему наблюдается рост торговли людьми и домашнее насилие. Средняя заработная плата женщин составляет 70-75% от средней заработной платы мужчин. Наглядно можно наблюдать дискриминацию женщин в политической сфере. Среди 450 депутатов

украинского парламента женщины составляют 8,5%, в парламенте АРК - 16%. Цифры свидетельствуют об отсутствии гендерного баланса в политической жизни. [5]

Международно-правовое регулирование защиты прав и интересов женщин обусловлено множеством факторов. На национальном уровне, в различных странах процесс законодательного закрепления предоставления женщинам гражданских, политических, экономических, социальных и культурных прав не совпадал в силу господства в обществе старых "патриархальных" представлений о ролевых функциях каждого из полов, и соответственно, обусловленных этим традиционных правах и обязанностях мужчин и женщин. Огромное значение имеет господствующая в том или ином обществе религия и национальные и культурные обычаи. [6]

Конвенция ООН «О ликвидации всех форм дискриминации относительно женщин» (1979г.) (далее Конвенция) является основополагающим документом, в котором обобщены и зафиксированы фундаментальные положения относительно международно-правового статуса женщин. Ее можно назвать мировой женской конституцией. [7]

Устав ООН (далее Устав) подчеркивает значение международного сотрудничества в достижении равноправия мужчин и женщин. В преамбуле и ст. ст. 1 и 55 Устава ООН одной из целей деятельности организации провозглашено достижение всеобщего уважения и соблюдения прав человека и основных свобод для всех, без различия пола, расы и других признаков.

В соответствии со ст. 68 Устава ЭКОСОС, учитывая актуальность и сложность проблемы равенства полов, своей резолюцией от 21 июня 1946 г. создал Комиссию по положению женщин, определил ее компетенцию и состав. В лице этой Комиссии был учрежден специальный вспомогательный орган ООН, занимающийся исключительно вопросами международной защиты прав женщин. Путем создания этой Комиссии большинство государств - членов ООН согласилось выделить вопрос о защите прав женщин в самостоятельный - в рамках единого института международной защиты прав человека - предмет международного сотрудничества. Тем самым впервые в истории на столь высоком уровне было признано то большое значение, которое имеет проблема обеспечения равноправия мужчин и женщин во всем мире. [8]

Проблема женского равноправия не является изолированной от других важнейших проблем современного мира, требующих объединенных усилий государств для их успешного решения. Такие проблемы, как регулирование деторождения, воспитание подрастающего поколения, образование, здравоохранение (особенно педиатрия и

акушерство), которые при неудовлетворительном их решении могут препятствовать достижению подлинного равноправия. [9]

Но недостаточно только зафиксировать, что государством и международным сообществом гарантируется равное отношение, равные права как для мужчин, так и для женщин. Важно определиться, с помощью, каких средств - экономических, политических, правовых, организационных - это правило поведения субъектов отношений должно обеспечиваться, и какие негативные последствия возникнут для лица, которое нарушает требования их соблюдения. Разрыв, который существует между правами женщин, в соответствии с буквой закона, и повседневным применением правовых положений на практике, свидетельствует о необходимости внесения изменений в законодательство, приведение его в соответствии с потребностями современности и международных стандартов защиты прав женщин. [10]

Литература:

1. Дашковська О.Р. Жінчина як суб'єкт права в аспекте гендерного рівності: Монографія. - Харків: Право, 2005
2. Конституція України від 28.06.1996 г. //Ведомости Верховной Рады, 1996,
3. № 30.
4. Оніщенко Н.М., Томашевська М.О. Правове регулювання гендерних процесів в Україні: стан і перспективи розвитку. - Держава і право. Юр. і політ. науки. Вип.28. -К. -2005
5. Обласна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року від 26 січня 2007 р. // 2007 г., №29
6. Калипарова С. Гендерна нерівність? - Кримський діалог. №19 (197) від 24.05.2008.
7. Актуальные проблемы социально-правовой защиты женщин. - Бизнес-Пресса. - 1998
8. Конвенция ООН «О ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин» от 18.12.1979 г.
9. Устав Организации Объединенных Наций от 26 июня 1945 г.
10. Дмитриева Г. К. Некоторые аспекты международной защиты прав женщин. - Правоведение. -1969. - № 6
11. Тодика Ю. Гендерна рівність як умова розбудови громадянського суспільства. Научное издание. - Вісник Академії правових наук. - Х.: Право. 2006. №3(46)

ДЕРЖАВЫ, ПРИЧАСТНЫЕ К ГЕНОЦИДУ АРМЯН, ДОЛЖНЫ ИСКУПИТЬ СВОЮ ВИНУ

Шмавонян Мери Сосевна

*студентка факультета «Правоведение» Севастопольского филиала
Таврического национального университета*

Наряду с уголовной ответственностью физических лиц и политической ответственностью государства в виде лишения права управлять народом, ставшим объектом его политики геноцида, международное право связывает с совершением этого преступления и материальную ответственность в виде возвращения имущества и восстановления других прав собственности, возмещения ущерба и убытков, а также в виде возмещения морального ущерба как физическим лицам, так и всей национальной группе.

Установление материальной ответственности вызвано не только соображениями справедливости, необходимостью восстановления нарушенных имущественных и иных прав собственности. Юридический смысл материальной ответственности за геноцид заключается в том, что насильственным лишением средств к существованию создаются условия для разрушения национальной группы, что является частью состава преступления геноцида, и потому противодействие этому преступлению предполагает, во-первых, восстановление нарушенных прав и, во-вторых, соответствующую санкцию против тех, кто их совершил. Все, кто причастен к этим действиям - частные лица, государствообразующий народ и само государство, подпадают и под действие экономической санкции. Материальную ответственность должны нести и иностранные государства, банки и частные лица, присвоившие плоды ограбления народа, ставшего объектом геноцида. [3, с.3]

Османские законы о праве грабить и убивать армян.

Целенаправленным лишением армянского населения средств к существованию занималось само турецкое государство. На первой стадии геноцида армян в 1878-1915 гг., делая ставку на организацию массового исхода, оно организовало повсеместное ограбление армянского населения турками и курдами, обеспечивая их безнаказанность. Когда же правительство Османской империи в 1915 г. перешло к повсеместному поголовному уничтожению своих подданных-армян и их ограбление стало осуществляться в масштабах всего государства, оно приняло специальные меры, чтобы, с одной стороны, создать видимость законности, а с другой - обеспечить себе достойную долю добычи.

Для ограбления целого народа имущество армян нужно было сделать бесхозным. С этой целью 26 мая 1915 г. (по новому стилю)

министр внутренних дел Османской империи своим меморандумом предложил великому визирю принять через кабинет закон, разрешающий депортацию населения. Парламент "закона" не принимал, хотя этого требовала ст. 36 Конституции.

На основании этого никогда не имевшего юридической силы временного закона о депортации уже 10 июня 1915 г. был введен дополнительный закон, содержащий указание о порядке обращения с "движимым и недвижимым имуществом, оставленным депортированными армянами в результате войны и чрезвычайных политических условий". Все армянское имущество объявлялось "покинутым", и на него налагался арест. Предусматривалось создание специальных комитетов, на которые возлагался учет "покинутой" собственности и ее надежное сохранение на имя собственников. Скот и другое не подлежащее сохранению имущество должно было продаваться с публичных торгов, а вырученные средства - сохраняться на счетах собственников якобы для передачи им после их возвращения.

13/26 сентября 1915 г. был принят временный закон об экспроприации и конфискации, которым устанавливался порядок регистрации и рассмотрения исков в отношении "покинутого" имущества депортированных, их банковских счетов и авуаров. Этот закон, опять же в нарушение Конституции, был введен в действие без рассмотрения парламентом. Уже при принятии этого акта в самой же Турции признавалась незаконность определения собственности и имущества армян как "покинутого", т.к. они не отказывались от своей собственности добровольно. Через три года, 4 ноября 1918 г., когда Турция потерпела поражение в войне и члены младотурецкого правительства бежали из страны, парламент Османской империи признал этот акт неконституционным и юридически недействительным. [1, с.115-117]

Вопрос о защите собственности армян в международных договорах

Принцип нерушимости права собственности подтверждался на международном уровне. Наиболее полно вопрос о материальной ответственности за геноцид и уважении прав собственности жертв преступления регламентировался в Севрском мирном договоре. Турецкие законы 1915 г. о "покинутом" имуществе армян были объявлены недействительными, а права собственности на все недвижимое и движимое имущество восстанавливались. Соответственно все акты продажи или передачи прав на имущество армян, совершенные после 1 января 1914 г., подлежали аннулированию. Ущерб, который могли понести лица, приобретшие это имущество, подлежал возмещению турецким правительством, а их права не могли служить основанием для задержки реституции имущества армян. В случае смерти или исчезновения собственников при отсутствии наследников имущество

подлежало передаче общине, все иски подлежали рассмотрению арбитражными комиссиями, назначенными Советом Лиги Наций.

Султанское правительство Турции, собираясь подписать Севрский мирный договор, уже 8 января 1920 г. аннулировало "Временный закон". Подписав договор, оно признало ответственность Турции за геноцид армян со всеми международно-правовыми последствиями.[3, с. 61]. Однако в результате тайной сделки турецких националистов-кемалистов с российскими большевиками и политических манипуляций западных держав Севрский мирный договор был подменен Лозаннским договором 1923 г., который не содержал положений об Армении и армянском народе. [2, с.96].

Юридическое заключение 1929г.

В связи с позицией, занятой Турцией, Центральный комитет армянских беженцев 5 июня 1929 г. обратился за юридической консультацией к четырем выдающимся юристам-международникам Жильберу Жиделю, Аль-беру Лапраделю, Луи Лефюру и Андре Мандельштаму.

Консультативное заключение было вынесено 2 августа 1929 г. Юристы дали всеобъемлющую, развернутую и аргументированную оценку по всем поставленным вопросам.

Юрисконсульты отметили, что Турция не имеет права лишать членов какого-либо из национальных меньшинств гражданства и тем самым защиты Лиги Наций. Юрисконсульты указали на тот принципиально важный факт, что армяне "покинули страну потому, что прошлое и иногда даже настоящее очень ясно показывало им, что их жизни и их имущество не были в безопасности" и что "тяжелое положение армян" было предметом долгих переговоров и на самой Лозаннской конференции.

Констатируя, что "после установления кемалистского режима ни одно турецкое консульство не предоставило армянам права вернуться в Турцию", юрисконсульты отметили, что "лишение армян их гражданских прав, затронуло всех армян, находящихся за рубежом, имеет характер уголовного наказания".

В связи с утверждением турецкого правительства, что издание законов по всем вопросам, относящимся к гражданству, является суверенным правом государства, юрисконсульты, сославшись на решение Постоянной палаты международного правосудия от 7 февраля 1923 г. по спору между Францией и Великобританией относительно декретов о гражданстве, указали, что "исключительная в принципе компетенция государства ограничивается нормами международного права".

Юрисконсульты отметили, что ни международное право, ни Лозаннский договор не дают турецкому правительству права на

конфискацию армянского имущества, что установление в турецких законах даты для обоснования конфискаций, совершенных до вступления в силу этого договора, несовместимо с правовой логикой, ибо незаконность конфискаций не может быть связана с какой-то датой.

Установив, что меры, затрагивающие имущество армян, невозможно рассматривать как конфискацию на основе уголовного права, потому что "такая гипотеза абсолютно исключается соглашением союзных держав и Турции", юрисконсульты указали, что из этого следует, что "дозволить турецкому правительству прибегать к захвату имущества армян, которое является даже не прикрытой, а открытой и прямой конфискацией, означало бы нарушение принятых обязательств и долга гуманности".

Следовательно, из юридической ничтожности конфискации следует необходимость возвращения собственнику конфискованной собственности. Юрисконсульты однозначно заявили, что "поскольку правительство Турции не имеет права осуществлять конфискацию имущества турецких выходцев армянской расы, оно обязано осуществить ее реституцию".

В более общем виде один из вопросов заключался в определении компетенции Постоянной палаты международного правосудия; может ли она, а если да, то при каких условиях, рассматривать вопрос об имуществе армян, объявляемом покинутым. Не вдаваясь в причины эмиграции армян, юрисконсульты установили, что она "не дает права турецкому правительству осуществлять конфискацию их имущества под предлогом, что они в настоящее время не являются жителями Турции".

Сформулированное юрисконсультами заключение по данному вопросу исходило из того, что правительство не может ссылаться на "отсутствие" в стране индивидов, которым оно само не разрешает вернуться к себе. Поэтому выходцы из Турции армянского происхождения, не получившие другого гражданства, имеют основания пользоваться защитой ст. 37-44 Лозаннского договора в качестве членов немусульманского меньшинства в Турции.

Консультативным заключением по существу, была дана юридическая оценка противоправной политики Турции в этом вопросе. Заключение было направлено и против западных держав, подчинивших решение армянского вопроса своим политическим интересам, заведшим рассмотрение в Лиге Наций в тупик. [5,с.13]

Решить вопрос – долг Турции и международного сообщества.

Подведение черты под трагическим прошлым армяно-турецких отношений предполагает как минимум возвращение имущества или денежную компенсацию ущерба жертвам геноцида или их наследникам. Восстановление прав физических лиц - один из элементов материальной ответственности за это преступление, но элемент производный. Основной

же элемент материальной ответственности заключается в ликвидации последствий геноцида как посягательства на группу, в создании необходимых экономических условий для возможно более скорого и полного восстановления этой группы. Поэтому сводить все к возмещению имущественного ущерба членов группы или даже самой группы означало бы подменять основной вопрос второстепенным, вести дело к безнаказанности геноцида, к неоправданному смягчению ответственности. Такая сделка была бы равноценна стоимостной оценке страданий и жизни людей, представляла бы, по существу, "выкуп" за попрание права целого народа, взятку за безнаказанность преступления против человечества.

В порядке реализации материальной ответственности турецкого государства за его счет должна быть создана международная комиссия, в обязанности которой входило бы выявление земельной собственности, прочего движимого и недвижимого имущества, отнятого у армян и армянского народа. Самим армянам должно быть предоставлено гарантированное право представлять сведения о разграбленном имуществе.

Указанные меры должны относиться к актам геноцида, совершенным как в пределах государственных границ Турции, так и за их пределами, включая акты, совершенные в 1918-1920 гг. на территории нынешнего Азербайджана.

Державы, причастные к геноциду армян, должны искупить свою вину, проявив принципиальность и гуманность. Государства-члены ОБСЕ, Совета Европы и других европейских организаций, поставившие целью строительство нового порядка в Европе, имеют возможность доказать миру, что действительно уважают ценности человеческой цивилизации, что их отношение к праву и справедливости свободно от двойных стандартов. [4, с.268-270]

Источники:

1. "Геноцид армян в Османской империи" - сборник документов и материалов под редакцией М. Г. Нерсисяна, 2-е издание. Ереван: "Айастан", 1983.

2. История социал-демократической гнчакской партии 1887 – 1962 (на армянском языке), т. 1. Бейрут: 1962.

3. Таснапетян Р. "Армянская революционная федерация, ее создание, история в период до X всеобщего съезда" (на армянском языке). Афины: изд-во Дашнакцутюн, 1988 г.

4. Барсегов Ю. Г., "Геноцид армян: ответственность Турции и обязательства мирового сообщества" [сборник, т. 1]. Москва: 2003.

5. «Независимая газета», 11 ноября, 2006г., с.5, автор Барсегов Ю.Г.

**ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ЗЛОЧИНИ В
СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН**

Дрозд Олексій Юрійович

*ад'юнкт кафедри адміністративної діяльності Київського національного
університету внутрішніх справ*

Значні проблеми, що виникають при розслідуванні зазначених злочинів зумовлені такими чинниками, як новизна злочинів даної категорії; відсутність у правоохоронних органів інформації про способи їх вчинення; недостатній рівень підготовки оперативних працівників та слідчих до розслідування кримінальних справ даної категорії; недосконалість правової бази, що регулює відносини в сфері земельних відносин; відсутністю методики розслідування тощо. Аналіз кримінальних справ показав, що при розгляді інформації про злочини в сфері земельних відносин оперативні працівники та слідчі не завжди здатні відмежувати цивільно-правові відносини від злочину. Необхідність одночасного проведення значного обсягу оперативно-розшукових заходів та слідчих дій є також однією з причин, що ускладнює процес розслідування.

В законодавстві України поняття та ознаки протидії розслідуванню злочинів не передбачено. Протидію розслідуванню злочинів можуть здійснювати як ті особи, що відносяться, так і не відносяться до учасників кримінального процесу. Мотиви цього можуть бути самими різними.

У кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві України відсутня вказівка на конкретні діяння, що є протидією розслідуванню злочинів. Аналіз норм Кримінального кодексу України (далі КК) показує, що до протидії розслідуванню злочинів відносяться діяння, за які передбачено кримінальне покарання. До них належать зловживання владою чи службовим становищем (ст. 365 КК); перевищення влади або службового становища (ст. 356 КК); службове підроблення (ст. 366); втручання в діяльність правоохоронних органів (ст. 376 КК); погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 377 КК); умисне знищення або пошкодження майна суді, народного засідателя чи присяжного (ст. 378 КК); посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя (ст. 379 КК) тощо. [1]

У кримінально-процесуальному кодексі України (далі КПК) також відсутня норма, що прямо вказує на протидію розслідуванню злочинів. Та у ст. 148 КПК вказано, що з метою запобігання спробам ухилитися від дізнання, слідства або суду, перешкодити встановленню істини у

кримінальній справі або продовжити злочинну діяльність, а також забезпечення виконання процесуальних рішень можуть застосовуватися запобіжні заходи. Це є не що інше як запобігання протидії розслідуванню злочину.

До запобігання протидії розслідуванню злочинів також відноситься й відсторонення слідчим посадової особи від займаної посади, яка притягується до кримінальної відповідальності, в разі можливості цієї особи впливати на хід досудового чи судового слідства (ст. 147 КПК). [2] Охарактеризуємо основні способи протидії розслідування даних злочинів:

1) якісна підготовка до вчинення злочину. Для здійснення цього злочинці залучають фахівців в сфері земельних відносин: голови відповідних рад, землевпорядники, працівники органів виконавчої влади, правоохоронних органів, судді та адвокати та інші.

2) маскуванню злочину. Діяння по знищенню слідів злочину може здійснюватися як до того моменту, коли інформація про злочин надійде до правоохоронного органу, так й в процесі розслідування. Маскування може виражатись в знищенні документів, що можуть використовуватися в процесі доказування (протоколи засідань сесій відповідних місцевих рад, в яких зафіксовано рішення про безкоштовну передачу певній особі земельної ділянки у приватну власність, грошова чи експертна оцінка землі) чи внесення змін в ці документи; знищення особи, що безпосередньо вчинила злочин тощо.

3) відмова від подання чи подання обвинуваченим завідомо неправдивих показів. Вказані дії можуть здійснюватися з метою ухилитися від кримінальної покарання та кримінальної відповідальності як самому, так й іншим співучасникам злочину. Нерідко обвинувачені дають завідомо неправдиві показання для заведення слідства по хибному шляху, й реалізація земельних ділянок, здобутих злочинним шляхом.

У зв'язку зі скрутною економічною ситуацією в нашій державі, найбільш розповсюдженим прийомом протидії розслідування є вплив шляхом підкупу чи погроз на свідків та потерпілих. Наслідком чого є відмова учасників процесу від подання показів.

4) результатом підкупу експертів, слідчих, оперативних працівників може бути фальсифікація матеріалів дослідчої перевірки, й відповідно, відмова в порушенні кримінальної справи, не прийняття слідчим мір щодо можливості забезпечення цивільного позову чи можливої конфіскації майна тощо.

5) підкуп керівництва правоохоронних органів та суддів. Наслідком цього може бути ознайомлення злочинців з інформацією, що міститься в правоохоронних органів відносно вчинених ними злочинів. З метою не встановлення об'єктивної істини у справі, керівниками правоохоронних органів застосовується такий прийом як відсторонення від розслідування

кримінальної справи досвідчених оперативних працівників та слідчих. Підставою для цього можуть бути незначні доопрацювання, скарги підозрюваних, обвинувачених потерпілих та ін. Отже, процес розслідування злочинів в сфері земельних відносин потребує негайного удосконалення, на що повинна бути звернута увага науковців та практичних працівників.

Джерела:

1. Кримінальний кодекс України: Чинне законодавство та допов. станом на 20 січня 2009 р. К.: Вид. Паливода А. В., 2009. – 165 с.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України: Чинне законодавство та допов. станом на 20 листопада 2008 р. К.: Вид. Паливода А. В., 2008. – 200 с.

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ НОВІТНЬОГО НОРМАТИВНОГО ПІДГРУНТЯ УЧАСТІ ЕКСПЕРТА В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Іванов Андрій Валерійович

*здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету*

Активізація процесів реформування вітчизняного деліктного законодавства не могла не вплинути і на ту її складову, яка спрямована на врегулювання адміністративно-деліктних відносин, при цьому як на рівні підготовки пропозицій щодо вивчення змін та доповнень до чинного адміністративно-деліктного законодавства, так і підготовки нового кодифікованого акту. Узагальнений аналіз результатів відповідної діяльності свідчить про: по-перше, сплеск зацікавленості вчених-юристів, юристів-практиків до проблематики реформування адміністративно-деліктного законодавства; по-друге, певне «тяжіння» всіх суб'єктів вищевказаних процесів саме до потреби проведення нової кодифікації адміністративно-деліктного законодавства із розробкою та подальшим прийняттям кодифікованого адміністративно-деліктного акту «нового зразка», який би відповідав нагальним реаліям часу. Як наслідок, з України за останні 5-6 років було організовано і проведено значну кількість різнорівневих заходів наукового, науково-практичного характеру з відповідної проблематики із запрошенням якомога більшої кількості науковців, юристів-практиків, в тому числі й із зарубіжних країн. Окрім того в Україні підготовлеа ціла низка проектів нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання адміністративно-деліктних відносин.

Більшість зразків перспективного адміністративно-деліктного законодавства підготовлена на підставі опрацювання і врахування позитивного зарубіжного досвіду у відповідній сфері нормотворення, а також у комплексі із одночасним оновленням всього вітчизняного деліктного, перш за все, кримінального законодавства України. При цьому акцент слід зробити на тому, що у поле зору вчених-юристів, юристів-практиків та юристів-нормотворців потрапили і питання провадження у справах про адміністративні правопорушення, визначення правового статусу учасників відносин цього провадження, серед яких своє місце, як завжди, посідає і експерт. Інша справа, що запропоновані варіанти нормативного врегулювання останнього питання, на жаль, не можна визнати такими, які б у повній мірі відповідали реальним вимогам часу, у більшості своїй, є узагальненими за змістом, дещо спрощеними за формою. Це, у повній мірі стосується і проекту, підготовленого робочою групою на чолі із В. Стефанюком, проекту, підготовленого робочою групою Кабінету Міністрів України (проект № 5558), проекту Д. Лук'янца, а також проекту Центру політико-правових реформ, саме який, до речі, на сьогоднішній день активно обговорюється у науковому середовищі.

Не вдаючись до детальної характеристики положень перспективного кодифікованого адміністративно-деліктного законодавства у частині визначення можливих засад участі експерта в адміністративно-деліктному провадженні, можна в узагальненому вигляді зазначити наступне. Доцільним вбачається у майбутньому кодифікованому акті про адміністративні правопорушення передбачити:

Окрему главу «Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення» (або ж «Особи, що беруть участь в адміністративно-деліктному провадженні»), розподіливши у першій же статті цієї глави їх на групи, серед яких виділити окрему групу «Осіб, які сприяють провадженню у справах про адміністративні правопорушення» і до числа яких віднести експерта, спеціаліста;

в окремих статтях Кодексу визначити правовий статус вищезазначених осіб;

закріпити, що експертом може бути призначена особа, будь-яка незацікавлена у результатах розгляду справи, повнолітня, яка володіє спеціальними пізнаннями в науці, техніці, мистецтві, достатніми для проведення експертизи й надання висновку;

- на нормативному рівні бажано (саме на рівні кодифікованого акту) закріпити, що експертом може бути співробітник експертної установи, а також особа, яка не є таким співробітником, однак, яка володіє такими знаннями і може надати висновок. Однак, якщо для перших - це є складовою їх службових обов'язків, відповідно їх запрошення до

адміністративно-деліктного провадження є спрощеним, для інших - обов'язковою є їх згода на залучення в якості експерта.

В окремій статті кодифікованого адміністративно-деліктного акту доречно визначити права, обов'язки та відповідальність експерта, передбачивши, що він має право знайомитися із матеріалами справи,, заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, необхідних для надання висновку, задавати питання, які стосуються предмету експертизи, учасникам провадження, вказувати у висновку інформацію, яка, на його думку, має відношення до справи, відмовитися від участі у справі із зазначенням причин, поважність/неповажність яких оцінює особа, яка розглядає справу, претендувати на відшкодування витрат, пов'язаних із його участю у провадженні. Серед обов'язків експерта варто окреслити такі: з'явитися на виклик особи, яка здійснює провадження у справі, надати об'єктивний висновок з поставлених запитань, а у разі потреби й пояснення стосовно висновку. За невиконання чи завідомо неправдивий висновок експерт повинен нести адміністративну відповідальність.

Доцільно визначити в кодифікованому адміністративно-деліктному акті, що особа, яка розглядає справу, може з власної ініціативи, або ж за клопотанням особи, щодо якої здійснюється розгляд справи, потерпілого, захисника, законних представників, призначати додаткову, комісійну, комплексну, повторну експертизу. При цьому цілком доречним виглядає нормативне визначення кожного із запропонованих різновидів експертизи.

Аналогічні доповнення варто внести і до Митного кодексу України, а також врахувати у проекті нового Митного кодексу України, текст якого також досить активно обговорюється на сьогоднішній день у середовищі юристів-науковців та юристів-практиків. Оскільки максимально детальне визначення правового статусу експерта в кодифікованому адміністративно-деліктному та митному актах сприятиме найповнішій реалізації ним всіх складових його статусу, підвищить роль і значення експерта як особи, яка сприяє провадженню, допоможе якомога повніше виконати завдання відповідного провадження й забезпечити з'ясування об'єктивної істини у справі, знайти винних, притягнути їх до відповідальності, з'ясувати причини та умови правопорушень, а це, у свою чергу, попередити протиправні діяння, зміцнити законність та забезпечити правопорядок.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВА ОСОБИ, ЯКА ПРИТЯГАЄТЬСЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Козут Ольга Володимирівна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права

Складовою частиною реформування українського адміністративного права виступає трансформування інституту адміністративної відповідальності, а однією із ключових проблем у цій сфері є необхідність вдосконалення процесуального механізму захисту прав особи, яка притягається до відповідальності за вчинення адміністративного проступку.

1. Права та обов'язки особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, закріплені в ст.268 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Насамперед законодавець встановлює, що особа має право знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення. Цим правом можна скористатися вже з моменту складання протоколу: ознайомитися зі змістом протоколу, подати пояснення та зауваження щодо нього, підписати або відмовитися від підпису та викласти мотиви своєї відмови. Відмова від підпису не зупиняє подальший рух справи, але вона повинна бути спеціально зафіксована. На нашу думку, доцільно внести доповнення до ст. 256 КУпАП про необхідність завірення свідками або понятими такої відмови, а також розробити нові бланки протоколів, у яких замість графи про роз'яснення прав та обов'язків, чітко зафіксувати процесуальні права зазначеної особи, в т. ч. право користуватися послугами адвоката чи іншого фахівця у галузі права.

2. Важливою гарантією захисту прав громадян у провадженні є присутність особи при розгляді справи. Лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду, справа може бути розглянута і без особи-порушника (крім справ, передбачених ч. 2 ст. 268). Таке сповіщення, як правило, відбувається через вручення повідомлення. Слід зазначити, що законодавством не передбачена єдина форма повідомлення для явки в юридичний орган, а також строк її вручення. Тому доцільно було б закріпити необхідність вручення повідомлення, наприклад, за три доби до слухання справи, а також розробити єдину форму повідомлення, де, крім обов'язкових реквізитів, містилися б посилання на статтю, яка була порушена, а також на конкретний час і місце для ознайомлення з матеріалами справи. Адже право на ознайомлення з матеріалами справи є дієвим засобом захисту інтересів осіб, які притягаються до

відповідальності. Слід також зазначити, що зміни до КУпАП від 24 вересня 2008 встановили можливість винесення постанови без участі особи, яка притягається до відповідальності (у разі фіксації правопорушення технічними засобами), але необхідно було внести відповідні зміни і до ч.1 ст.268. Нова стаття 14¹ присвячена відповідальності власників (співвласників) транспортних засобів. Може виникнути питання – а як бути у тих випадках, коли власником є юридична особа, а КУпАП передбачає відповідальність лише фізичних осіб?

3. На стадії попередньої підготовки справи до розгляду особа має право заявляти клопотання, але КУпАП, встановлюючи дане право, не деталізує його. Виділяється окремо лише клопотання про відкладення розгляду справи. Тому доцільно закріпити законодавчо за особою, яка притягається до відповідальності, право заявляти клопотання про додаткову перевірку, проведення експертизи, залучення до справи нових матеріалів, виклик нових свідків. Слід також передбачити для такої особи і можливість заявляти відвід судді, секретарю, перекладачу, експерту у разі, коли вони: 1) особисто чи побічно заінтересовані в результаті розгляду справи; 2) є родичами сторін або інших осіб, які беруть участь у справі; 3) перебувають в особливих стосунках з особами, які беруть участь у справі; 4) встановлено інші обставини, що викликають сумнів у їх безсторонності.

Вважаємо, що втілення у життя запропонованих змін сприятиме вдосконаленню захисту прав особи у провадженні у справах про адміністративні проступки.

ПРАВА І СВОБОДИ ГРОМАДЯН ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ЗАХИСТУ У ПРОВАДЖЕННІ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ЗІ СТОРІНОК СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ТА ІНТЕРНЕТУ

Марчевський Сергій Валерійович

здобувач кафедри адміністративної діяльності Київського національного університету внутрішніх справ

На жаль, сьогодні в діяльності міліції існує значна кількість випадків порушення прав і свобод громадян. У більшості такі порушення відбуваються в сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності міліції. Значною мірою це пояснюється наявністю певних прогалин у чинному законодавстві про адміністративні правопорушення, а також порушеннями вимог Закону України "Про боротьбу з корупцією" і

нормативних актів МВС України, допущеними працівниками міліції. В адміністративно-правовій літературі науковим опрацюванням окремих проблем, пов'язаних із захистом прав і свобод громадян у провадженні в справах про адміністративні правопорушення та їх забезпеченням в діяльності міліції, у різні роки займалися: Бахрах Д.М., Голосніченко І.П., Гончарук С.Т., Додін Є.В., Дорогих М.М., Ківалов С.В., Ключніченко А.П., Коваль Л.В., Комзюк А.Т., Опришко В.Ф., Олефір В.І., та інші. Права людини в сучасному світі – це не просто актуальна тема, це проблема. Питання дотримання прав людини в Україні, турбує багатьох активістів серед яких Василь Стус, Сергій Руденко, Левко Лук'яненко та інші, вони були першими хто об'єднався в Українську Гельсінську групу для того, щоб спрямувати свою активність на затвердження свобод і відстоювання честі кожної людини в країні. Сьогодні Гельсінська спілка виступає проти тортур і жорстокого поводження, бореться за право на приватність і свободу слова, виступає за свободу мирних зборів і свободу совісті, а також захищає права пацієнтів [1].

Термін «адміністративне розслідування» в законодавстві про адміністративні правопорушення не вживається. В науковій літературі він був введений професором Д. М. Бахрахом. Ще у 1974 р. стадію збирання доказів і встановлення істини у справі про адміністративне правопорушення він назвав «адміністративним доказуванням». Однак тривалий час цей термін у правовій науці не застосовувався. Але в 1995 р. Д. М. Бахрах і С. В. Ківалов у підручнику «Митне право Росії» зазначили що у Митному кодексі Російської Федерації термін «провадження» має вузьке значення, він трактується як адміністративне розслідування, що передуює розгляду справи. Фактично з того часу цей термін посів належне місце в правовій літературі. Так, В. К. Колпаков зазначав: «Адміністративне розслідування - це стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення, яка є початковою і становить комплекс процесуальних дій, направлених на встановлення обставин правопорушення, їх фіксацію і кваліфікацію» [2].

Аналізуючи наукову літературу, з точки зору теорії, відзначимо, що охорона містить у собі сукупність різних заходів, спрямованих на попередження порушення прав і свобод громадян, усунення причин, які їх спонукали, перешкод у їх реалізації, а захист - це діяльність спеціальних юрисдикційних органів держави щодо поновлення порушеного або оскарженого права. Отже, охорона, як і захист, передбачає діяльність, але діяльність щодо захисту прав і свобод громадян у провадженні в справах про адміністративні правопорушення характеризується значним обсягом компетенції, її реальністю та кінцевим результатом, який передбачає поновлення порушеного права. Серед важливих рис, що характеризують захист прав і свобод громадян у провадженні в справах про

адміністративні правопорушення, є те, що захист - це суб'єктивне право осіб, які беруть участь у провадженні. Він виникає щоразу, коли права і свободи виявилися порушеними, а обов'язок посадових осіб щодо захисту прав і свобод невиконаним або неналежним чином виконаним. Наведене дає підстави зробити висновок про те, що поняття захисту прав і свобод громадян у провадженні в справах про адміністративні правопорушення являє собою порядок здійснення уповноваженими на те органами (посадовими особами), а також громадянами відповідних процесуальних дій, які спрямовані на припинення незаконного посягання на права і свободи громадян, їх поновлення та примусове виконання невиконаних або неналежним чином виконаних обов'язків з притягненням винної особи до відповідальності. Визначається, що правова основа захисту прав і свобод громадян у адміністративному провадженні базується на положеннях ст.3 Конституції України, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; Закону України "Про звернення громадян", на основних положеннях провадження, що містяться в КУпАП - розділи 4 і 5, а також на процесуальних принципах діяльності суб'єктів провадження. До числа останніх належать: принцип забезпечення громадянам права на правовий захист; принцип осудності; принцип об'єктивної істини; принцип права на оскарження в судовому та адміністративному порядку рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб, уповноважених законодавством розглядати та вирішувати справи про адміністративні правопорушення; принцип відшкодування за рахунок держави матеріальної та моральної шкоди завданої незаконними рішеннями чи бездіяльністю органів (посадових осіб) громадянинові під час здійснення ними повноважень в процесі провадження по справі про адміністративне правопорушення; принцип законодавчого визначення поняття адміністративного правопорушення (проступку).

З практичного боку ця проблема вирішується управлінським шляхом. Громадська рада при МВС з питань забезпечення прав людини створена ще наприкінці 2005 року. Це консультативно-дорадчий орган при міністерстві, завдання якого – сприяння забезпеченню прав людини в роботі МВС. Загалом було проведено вісім засідань Громадської ради при МВС. У Раді працюють 10 робочих груп – захист прав громадян під час затримання, арешту та досудового слідства; забезпечення прав під час виборчих кампаній та мирних зібрань, захист права на приватність; права біженців і мігрантів; запобігання домашньому насильству, жорстокому поводженню з дітьми, торгівлі людьми і гендерна рівність в органах внутрішніх справ; освіта в галузі прав людини; правовий та соціальний захист працівників ОВС, протидія расизму та ксенофобії; профілактика наркотизації населення. Станом на 23.04.2008 року громадські ради з

питань забезпечення прав людини створені в усіх регіонах. Започатковано діяльність аналогічних рад при вузах системи МВС України, ЛУ УМВС України на транспорті, управліннях (відділах) ДАІ ГУМВС, УМВС. До складу рад входять переважно представники громадськості, які представляють 125 організацій (8 міжнародних, 17 всеукраїнських та 100 регіональних), 23 навчальних заклади, 41 ЗМІ (теле- та радіоканалів, газет, прес-центрів). Активно працюють громадські ради у 11 регіонах – Автономній Республіці Крим, Вінницькій, Житомирській, Київській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Чернівецькій, Чернігівській областях. Лише у Львівській області за час своєї роботи помічниками Міністра було перевірено 374 підрозділи ОВС, прийнято понад 1790 громадян, ініційовано 470 службові перевірки за фактами порушення прав людини працівниками міліції. Одночасно було активізовано роботу мобільних груп та розширено представництво в обласних громадських радах при ГУМВС, УМВС активістів правозахисних організацій. За безпосередньою участю помічників Міністра відбулося 63 засідання громадських рад, здійснено 170 виїздів мобільних груп, з них 140 – лише за серпень-вересень 2008 р. У Харківській області помічником Міністра перевірено 12 підрозділів ОВС, прийнято 69 громадян, ініційовано 13 службових перевірок, організовано проведення 2 засідань Громадської ради з питань забезпечення прав людини та здійснено 9 виїздів у складі мобільних груп (серед них – 2 спільні за участі помічників Міністра з інших регіонів України), а також моніторингове відвідування службових приміщень розташування працівників міліції в Харківському метрополітені [4].

Але на противагу плідній роботі Міністерства Внутрішніх Справ, існують недоліки в законодавстві, подолати які дуже не легко. Як і раніше, існує невизначеність щодо фундаментальних основ затримання в зв'язку з розслідуванням адміністративних правопорушень. У Кодексі України про адміністративні правопорушення зберігаються положення, що допускають затримання без рішення суду. Правоохоронні органи зберігають значні повноваження утримувати підозрюваних у вчиненні адміністративного правопорушення доволі тривалий термін. Стаття 263 КУпАП передбачає, що «осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин», можуть затримати «на строк до десяти діб з санкції прокурора, якщо правопорушник не має документів, що посвідчують його особу». Поширене затримання й тримання під вартою бродяг на підставі статті 11 Закону України «Про міліцію». Для такого затримання закон – як і раніше – не вимагає постанови суду. Через невизначеність у законодавстві терміну «бродяга» багато осіб тримається у приймальниках розподільниках лише на тій підставі, що не змогли на вимогу працівника міліції пред'явити документи, що посвідчують особу. За повідомленням

МВС, упродовж 2003 року утримувалось 23,6 тис. осіб, які підозрювались у занятті бродяжництвом і жебрацтвом, за 2004 рік – 32,2 тис., за 2005 рік – 17,2 тис. таких осіб. В середньому близько 17% з них затримувалися повторно [5].

Справжні масштаби і характер порушень прав людини й українського законодавства в даній галузі встановити досить важко. Ми можемо відзначити три основні канали одержання інформації щодо подій: 1) журналістські розслідування і публікації; 2) матеріали правозахисних організацій; 3) соціологічні дослідження. З огляду на проблему ми окреслили її масштаби з боку статистичних даних отриманих з офіційних сайтів Інтернету. Гадаємо, найбільш важливим напрямом вдосконалення діяльності правоохоронних органів у сучасних умовах є зосередження їх зусиль на безумовному забезпеченні прав та свобод людини і громадянина в Україні. Проте, механізм їх реалізації, який становить основу правоохоронної діяльності, на жаль, далеко не досконалий.

Література

1. human-rights.unian.net/ukr/detail/185723 - 51k
2. http://www.apcourtkiev.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=7FD34EF0623935E043ECB7990A42CC4A?art_id=36967&cat_id=36658&search_param=%F1%F3%E4%E8&searchPublishing=1 Апеляційний суд міста Києва
3. <http://www.khpg.org/ru/index.php?id=1211531627>
4. <http://www.police.kharkov.com/inside.php?action=cgz&id=1030>
5. www.khpg.org/index.php?id=1152340641 - 33k

НОРМАТИВНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЗАОХОЧЕННЯ, ЯК МЕТОДУ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Меліхова Ольга Юріївна

*старший викладач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету*

Проблеми права відіграють важливу роль в сучасному демократичному суспільстві та правовій державі, якою без сумніву є Україна. Це сприяє тому, що юридична наука займає одне із провідних місць серед інших суспільних наук. Таким чином управління юридичною наукою в Україні, сприяння її розвитку має стати пріоритетним напрямом державної політики на сучасному етапі державотворчих та правотворчих процесів в Україні.

Ефективність державного управління в значній мірі залежить від методів здійснення такого управління. Останнім часом в науці адміністративного права серед широкого кола методів управління виділяється заохочення, як самостійний метод реалізації функцій держави. Актуальність цього питання пов'язана як з новим рівнем демократизації суспільства так і з процесами реформування всієї системи державного управління.

Так, С.Г. Стеценко визначає заохочення, як метод державного управління, що полягає у застосуванні способів впливу на свідомість та інтерес людей та проявляється у використанні моральних і матеріальних заходів із метою адекватного оцінювання правомірної поведінки. Треба зазначити, що С.Г. Стеценко відносить заохочення до методів непрямого впливу на об'єкт управління, тобто через створення механізмів стимулювання та зацікавленості. Він поділяє заохочення на: економічні (премії, пільги, квоти), організаційні (спрощена процедура звітності), соціальні (подяка, грамота, нагорода, компенсація) [12, 174].

Автори підручника з адміністративного права України за редакцією С.В. Ківалова розглядаючи заохочення, як самостійний метод державного управління характеризують його як такий спосіб впливу, який через інтереси, свідомість спрямовує волю людей на здійснення корисних, з точки зору суб'єкта управління дій. Підкреслюючи самостійність заохочення в системі методів державного управління автори наводять перелік притаманних йому ознак, а саме: фактичною підставою для його застосування є заслуга, діяння, яке позитивно оцінюється владним суб'єктом; пов'язане з оцінкою вже вчиненого діяння; є персоніфікованим та застосовується відносно окремих індивідуальних або колективних суб'єктів; характеризується моральним схваленням, наділенням правами, пільгами, матеріальними цінностями та іншими благами [1, 196].

Російський вчений-адміністративіст Н.Д.Бахрах виділяє окремою ознакою заохочення його опосередкований, через інтереси, емоції, свідомість вплив на волю заохочувальних осіб таким чином стимулює їх. Треба зазначити, що Н.Д. Бахрах визначає заохочення найважливішим та найефективнішим видом стимулювання.. До того ж, саме він розглядаючи заохочення як комплексний правовий інститут що регулюється нормами також трудового, конституційного та інших галузей права, приділяє значну увагу дослідженню заохочення, як методу здійснення державного управління. З адміністративно-правової точки зору Н.Д. Бахрах пропонує наступну класифікацію засобів заохочення: за наявністю правової основи (формальне та неформальне); за фактичною обставиною (абсолютне, відносне); за видами заохочувальних суб'єктів (щодо колективних суб'єктів, щодо індивідуальних суб'єктів); за видами суб'єктів що

застосовують заохочення (застосовуються загальнодержавною, місцевою, локальною публічною адміністрацією) [2].

Особливу роль відіграє заохочення при здійсненні управління юридичною наукою. Передусім це пояснюється специфікою об'єкта управління, адже роль заохочення вагоміша саме при здійсненні управління творчою діяльністю. До того ж, державне управління, як різновид соціального управління, це передусім управління людьми, а творча людини завжди прагне визнання результатів своєї діяльності.

Заохочення, як метод управління юридичною наукою спирається на нормативну базу національного законодавства. Діючі правові акти закріплюють види заохочень, а також підстави та процедуру їх застосування. Таким чином, окрему увагу слід приділити аналізу нормативно-правових актів, що містять заохочувальні норми в сфері управління юридичною наукою в Україні.

Одним із видів заохочення є державні нагороди, правовою підставою застосування яких є Закон України «Про державні нагороди України». Згідно зі ст.1 зазначеного Закону державні нагороди є вищою формою відзначення громадян за видатні заслуги у розвитку економіки, науки, культури, соціальної сфери, захисті Вітчизни, охорони конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, за інші заслуги перед Україною [4].

На сферу юридичної науки поширюються наступні види державних нагород: ордени (орден Свободи, орден князя Ярослава Мудрого, орден «За заслуги», орден княгині Ольги); почесне звання (Заслужений діяч науки і техніки України, Заслужений юрист України) [8]; державні премії України в галузі науки і техніки (за видатні наукові дослідження, які сприяють дальшому розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук, позитивно впливають на суспільний прогрес і утверджують високий авторитет вітчизняної науки в світі; за роботи, які становлять значний внесок у вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки; за створення підручників для середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладів, що відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному опануванню знань, істотно впливають на поліпшення підготовки майбутніх спеціалістів).

Наступним способом заохочення в сфері управління юридичною наукою є премія. Так, Постановою Верховної Ради України з 1 січня 2008 року заснована премія Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок. Ця премія запроваджується для молодих вчених які отримали вагомі наукові здобутки при проведенні фундаментальних і прикладних наукових досліджень, при цьому відкрито

раніше невідомі закономірності, отримано принципово нові наукові результати, розроблено нові наукові теорії і концепції, що одержали практичне підтвердження і (або) визнання в Україні та (або) за її межами [9]. Таким чином, якщо розглядати державне управління в широкому сенсі, тобто управління що здійснюється всіма державними органами, премія Верховної Ради України є суттєвим заходом стимулювання, що сприяє розвитку юридичної науки в Україні.

Також, починаючи з 2001 року в Україні присуджується Щорічна премія Президента України для молодих учених за видатні досягнення в галузі природничих, технічних та гуманітарних наук, які сприяють дальшому розвитку науки, суспільному прогресу і утверджують високий авторитет вітчизняної науки у світі (у тому числі дослідження теми Голодомору 1932-1933 років в Україні) [11].

Окрему увагу варто приділити такому способу заохочення в сфері управління юридичною наукою, як стипендія. В Україні на загальнодержавному рівні, згідно з нормами чинного законодавства встановлені наступні види стипендій: іменні стипендії Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених, які успішно пройшли захист докторської дисертації, або підготували матеріали докторської дисертації, що прийняті до розгляду спеціалізованою вченою радою для захисту докторських дисертацій [3]; стипендії Президента України для найбільш талановитих молодих учених [6]; державні стипендії видатним діячам науки, освіти та культури які встановлюються з метою стимулювання їх творчої праці та засвідчення їх видатних особистих досягнень [5]; стипендії Кабінету Міністрів в Україні для молодих учених які успішно проводять наукові дослідження, здійснюють актуальні науково-технічні розробки і вже досягли визнаних результатів [10].

Крім зазначених вище, важливим заходом заохочення в сфері управління юридичною наукою в Україні може вважатись щорічні гранти Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених [7].

Таким чином, заохочення у сфері управління юридичною наукою – це метод непрямого безпосереднього впливу через свідомість та інтереси на наукову діяльність юристів, який виявляється у застосуванні моральних та матеріальних засобів такого впливу, спирається на матеріальні та процесуальні норми адміністративного права та спрямований на стимулювання творчої праці діячів юридичної науки та засвідчення їх досягнень.

Управління в сфері юридичної науки буде значно результативнішим, якщо пріоритетним методом такого управління стане заохочення.

Література:

1. Административное право Украины: Ученик / Под общей ред. С.В.Кивалова. – Х.: Одиссей, 2005 – 880 с.
2. Бахарах Д.Н. Поощрение в деятельности публичной администрации. / http://law-news.ru/up/u2/page_296.html
3. Про встановлення іменних стипендій Верховної Ради України найталановитіших молодих учених: Постанова Верховної Ради України від 16.03.2007 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=774-16>
4. Про державні нагороди України: Закон України від 16.03.2000 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1549-14>
5. Про державні стипендії видатним діячам науки, освіти та культури: Указ Президента від 14.02.1996 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=128%2F96>
6. Про державну підтримку наукової діяльності Академії наук України: Указ Президента від 22.03.1994 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=100%2F94>
7. Про додаткові заходи щодо підтримки молодих учених: Указ Президента від 09.04.2002 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=315%2F2002>
8. Про почесні звання України: Указ Президента України від 29 червня 2001 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=476%2F2001>
9. Про Премію Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок: Постанова Верховної Ради України від 16.03.2007 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=775-16>
10. Про стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1994 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=560-94-%EF>
11. Про щорічну премію Президента України для молодих вчених: Указ Президента від 12.06.2000 року. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=779%2F2000>
12. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: Навчальний посібник. – К.: Атака, 2007. – 624 с. – С.426.

ПОТЕРПІЛИЙ В СУЧАСНІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ: ОІЄНТИРИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Оплачко Ірина Олексіївна

помічник судді Київського апеляційного господарського суду, аспірант Київського національного університету внутрішніх справ

Оновлення сучасного вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства, розробка та активне громадське обговорення проекту нового кодифікованого адміністративно-деліктного акту обумовлюють, цілком логічно, потребу проведення ґрунтовних наукових досліджень всіх складових адміністративно-деліктного права. Наукові дослідження дозволяють сформуванати наукову базу для подальшого формування положень проекту КпАП України, багато в чому, зумовлюють їх досконалість змісту та ефективність застосування. Складовою сучасних вітчизняних наукових досліджень адміністративно-деліктного змісту цілком можливо вважати доктринальні положення, присвячені правового статусу потерпілого в адміністративно-деліктному процесі. Аналіз положень перспективного вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства у частині визначення засад участі потерпілого в адміністративно-деліктному процесі дозволяє вести мову про дещо поверховий підхід його розробників до врегулювання відповідного питання, що негативно впливатиме, у разі прийняття нового КпАП України саме у такій редакції, на стан захищеності прав та законних інтересів потерпілого. Не можна визнати таку ситуацію задовільною. Обумовлена вона, багато в чому, відсутністю результатів ґрунтовних наукових досліджень з відповідної проблематики. Отже, узагальнений аналіз положень сучасної вітчизняної адміністративно-правової доктрини, присвячених дослідженню інституту потерпілого в адміністративно-деліктному процесі, свідчить про наявність певних тенденцій, які, у кінцевому випадку, екстраполюються і на нормотворчий процес.

Серед таких: по-перше, збереження традиційного для вітчизняної адміністративно-правової науки (ще з т.з. «радянського періоду») підходу до визначення місця і ролі потерпілого в системі учасників адміністративно-деліктного процесу. Більшість новітніх наукових джерел з адміністративно-деліктної проблематики містять положення про віднесення потерпілого до групи т.з. осіб, які безпосередньо зацікавлені у результатах справи, у захисті своїх прав, законних інтересів. Вчені-юристи обирають різноманітні критерії, однак, незважаючи на це, одноставні у віднесенні потерпілого саме до групи зацікавлених у результатах розгляду справи осіб. Потерпілий, хоча і не є обов'язковим для будь-якої справи про адміністративне правопорушення учасником,

однак у разі участі у провадженні все ж таки зацікавлений у результатах його розгляду.

По-друге, характерним для сучасних наукових досліджень є більш-менш детальний розгляд правового статусу потерпілого в адміністративно-деліктному процесі, хоча і у контексті аналізу більш змістовних питань (наприклад, роботи М.Тищенко, В.Колпакова, О.Кузьменко, О.Миколенка, І.Бородіна та ін.).

По-третє, дисертаційні дослідження (їх кількість, на жаль, є незначною) з відповідної проблематики, хоча і присвячені в деяких випадках феномену потерпілого та його правового статусу в адміністративному процесі, однак за своїм змістом є дещо специфічними, оскільки передбачають розгляд відповідних питань під особливим кутом. Так, наприклад, М.Сиротяк у своєму дисертаційному дослідженні зосереджує увагу на співвідношенні понять «адміністративно-правова охорона потерпілого», «адміністративно-правовий захист потерпілого», визначає особливості захисту майнових та немайнових прав потерпілого, порушених адміністративним проступком, а також акцент робить на визначенні ролі органів адміністративної юрисдикції та всіх інших учасників відповідного провадження у забезпеченні захисту прав потерпілого. Однак, в той же час, у його роботі, на жаль, немає ґрунтового аналізу всіх складових відповідного правового статусу потерпілого, історіографії наукового дослідження відповідного питання, порівняльного аналізу дослідження та нормативної регламентації цих питань у зарубіжному законодавстві, що набуває особливої актуальності для України у контексті євроінтеграційних прагнень останньої. Більш ґрунтовних досліджень питань участі потерпілого в адміністративно-деліктному процесі у вітчизняній адміністративно-правовій науці немає і до цього часу, на відміну від, наприклад, кримінальної, кримінально-процесуальної, цивільно-процесуальної (роботи Т.Присяжнюк, С.Давиденко, О.Юрченко, М.Сенаторова та ін.).

Отже, задля формування надійної наукової бази для новітнього кодифікованого адміністративно-деліктного акту бажано було б дещо поглибити та спеціалізувати наукові дослідження інституту потерпілого в адміністративно-деліктному процесі, при цьому відповідні дослідження повинні поширюватися як на історико-правові, порівняльно-правові проблемні питання, так і орієнтуватися на окреслення можливих варіантів формулювання, із урахуванням результатів доктринальних досліджень, пропозицій щодо вдосконалення чинного та перспективного законодавства.

Література:

1. Сиротяк М.Р. Захист прав потерпілого в провадженні в справах про адміністративні правопорушення [Текст]: Автореферат дис. ... к.ю.н./ Сиротяк М.Р. – Харків: Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого, 2007. – 20с.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ОСОБИ У ПРАВОВІДНОСИНАХ ІЗ СУБ'ЄКТАМИ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Павлівська Світлана Миколаївна

ад'юнкт кафедри адміністративного права і процесу Київського національного університету внутрішніх справ

Практично кожен з нас, незалежно від того, є він робітником, службовцем, науковцем чи підприємцем, змушений періодично спілкуватися з владою. Іноді це потрібно для розв'язання наших власних проблем, або ж влада перевіряє, наскільки ми законослухняні, тощо. Однак таке спілкування з владою рідко буває приємним. Звичною практикою стали тяганина, відсутність інформації, закритість влади, упередженість, безвідповідальність і т. ін. Однією з причин такого становища, поряд із суб'єктивними факторами, можна назвати відсутність належної правової бази, і насамперед, законодавчого регулювання порядку діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у відносинах з громадянами [1, с.5].

Особливу актуальність та гостроту у контексті сьогодення проблема, що розглядається нами, має відповідно до законодавчого урегулювання взаємовідносин між громадянином та суб'єктом владних повноважень, останній з яких з метою захисту особи та її прав від протиправних посягань нерідко змушений діяти методами, що прямо чи частково обмежують ці ж самі права.

Базуючись на нормах Кодекса поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку [2], прийнятого Резолюцією №34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р., інших міжнародно-правових актів, постанов, інструкцій, що регламентують діяльність суб'єктів владних повноважень у загальних сферах людської життєдіяльності, вкрай важливим на теперішньому етапі є врегулювання на законодавчому рівні взаємовідносин між владними суб'єктами та особою таким чином, щоб був досягнутий необхідний баланс як між правами та обов'язками громадянина, так і обов'язками та правами владної особи.

Ми підтримуємо думку Б.П.Кондрашова, відповідно того, що законність повинна базуватись перш за все на законодавчих актах як основних джерелах права [3, с.273, 275]. На жаль, як ми вже зазначали у попередньому розділі, на даний час можна констатувати той факт, що у частині нормативної регламентації провадження у справах про адміністративні правопорушення значну роль відіграють норми інструкцій та ділові традиції, що часто призводить до значної кількості помилок та зайвої плутанини..

Існує безліч випадків, коли владні суб'єкти потрапляють у ситуацію, коли з причини недостатнього правового регулювання застосування засобів забезпечення провадження у справах виникає необхідність робити вибір між законністю та доцільністю дій. У той же час у законі неможливо передбачити усі варіанти дій, тому посадовець повинен при реалізації норми максимально враховувати конкретні обставини, час, місце та умови, особливість ситуації, що склалась, в тому числі у екстремальних умовах особливо.

Владний суб'єкт, який скоїв незаконні дії, може бути притягнутий до кримінальної чи дисциплінарної відповідальності. Шкода, заподіяна незаконною дією чи бездіяльністю зазначеного суб'єкта, належить відшкодуванню у порядку, передбаченому цивільним законодавством.

Таким чином, на підставі розглянутого вважається за доцільне зробити наступні висновки:

Аналізуючи адміністративні правовідносини громадянина і суб'єкта владних повноважень та враховуючи, що їх зміст містить комплекс взаємних прав та обов'язків (правам та обов'язкам громадянина кореспондуються обов'язки та права владної особи та навпаки), вкрай необхідним на даний час є якнайшвидше урегулювання розглядуваних взаємовідносин таким чином, щоб був досягнутий необхідний баланс між правами та обов'язками громадянина і обов'язками та правами владного суб'єкта.

Характер взаємовідносин між суб'єктами владних повноважень та громадянами являє собою один із найважливіших індикаторів соціально-політичного стану в країні, так як в очах населення владні особи, з одного боку, уособлюють порядок, встановлений законом, а з іншого – є найбільш «осязним» інструментом влади; практична діяльність органів (посадових осіб) демонструє відношення влади до закону. Зниження рівня моральної культури у суспільстві за останні роки відобразилось на діяльності владних органів (наприклад, недобросовісне, формальне відношення до своїх посадових обов'язків тощо).

Необхідним є вжиття кардинальних заходів з коригування стереотипу, що панує на даний час у сприйнятті владних осіб громадянами, а також проведення різних заходів з формування суспільної

свідомості по відношенню до владних органів взагалі та їх посадових осіб зокрема.

Розглянуті проблеми не є вичерпними. Складність та багатогранність цих взаємовідносин можуть бути предметом подальшого їх дослідження в інтересах вдосконалення взаємних прав та обов'язків громадянина та суб'єктів владних повноважень.

Література:

1. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Автор-упорядник В.П. Тимошук.-К.: Факт, 2003.-496 с.
2. Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН "Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку" від 17.12.1979 р. Організація об'єднаних націй (ООН).
3. Кондрашов Б.П. Общественная безопасность и административно-правовые средства ее обеспечения: Дис. ...д-ра юрид. наук. – М., 1998.

ПРИНЦИП ПРІОРИТЕТУ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В КОДЕКСІ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Співак Марина Вікторівна

ад'юнкт кафедри адміністративного права і процесу Київського національного університету внутрішніх справ

У сучасній теорії філософії права є незаперечним, що першим правом людини є право на життя та здоров'я, а всі інші правові цінності в умовах конкуренції прав людини в цьому випадку вторинні [1, с. 257]. Відповідно до положень Конституції України здоров'я людини є найбільшою соціальною цінністю для держави [2]. Преамбула Всесвітньої декларації прав людини зазначає, що "зневажання" правами людини призводить до найтяжчих зловживань [3]. В наші дні, як ніколи з це питання зберігає всю свою актуальність.

З різних аспектів проблемам правового захисту громадян України в умовах наближення країни до європейських стандартів, кваліфікованого захисту прав людини, приділяють увагу як зарубіжні сучасники серед яких - Ніко Ланге, Маттіас Гартвіг так і наші співвітчизники - Віктор Кривенко, Микола Козюбра, Микола Савенко, Анатолій Селіванов. Нідерланди, Німеччина, Люксембург, Бельгія, Франція, Італія ще у 1967 перейнялися питаннями, що стосуються права на охорону здоров'я [4]. У

рамках тезового викладу, ми спробуємо окреслити принцип права людини на охорону здоров'я закріплений в чинному КУпАП.

У міжнародно-правових актах і науковій літературі на позначення поняття «здоров'я» вживаються різні терміносполучення - "право на здоров'я" і "право на охорону здоров'я", що супроводжуються різними дефініціями, зокрема: право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я (ч. 1 ст. 25 Загальної декларації прав людини [5]); право на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я (ч. 1 ст. 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права [6]); право на охорону здоров'я (п. "е" ч. 4 ст. 5 Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації [7]); право на охорону здоров'я (ст. 11 Європейської соціальної хартії [8]); право на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я і засобами лікування хвороб та відновлення здоров'я (ч. 1 ст. 24 Конвенції про права дитини [9]); право на охорону власного здоров'я тією мірою, якою це дозволяють засоби профілактики, що існують, й лікування хвороб, людина повинна мати можливість досягти найвищого для себе рівня здоров'я (п. 1.6. ч. 1 Декларації про політику у сфері забезпечення прав пацієнта у Європі [10]). У цьому питанні ми поділяємо думку І.Я. Сенюти, що трактує поняття „здоров'я” як максимально досяжний та оптимальний фізичний і психічний стан людського організму, який є необхідним для забезпечення біологічного існування, здатності до тривалого активного життя й відтворення здорового покоління та „охорона здоров'я” як систему засобів, що спрямовані на збереження, зміцнення, розвиток та, у випадку порушення, відновлення максимально досяжного рівня фізичного й психічного стану людського організму, які зобов'язані здійснювати органи державної влади й органи місцевого самоврядування, громадські організації, а також людина та населення як в інтересах кожної фізичної особи, так і суспільства в цілому [11].

Нормами адміністративного права регулюються відносини, що виникають у сфері визнання, охорони і захисту прав людини і громадянина у сфері охорони здоров'я, а також окремих медичних закладів, відносини щодо ліцензування, акредитації та контролю за діяльністю щодо надання медичної допомоги, здійснення приватної медичної практики, виготовлення і застосування лікарських засобів, наркотичних речовин та прекурсорів, визначення окремих видів лікування, зокрема обов'язкового та примусового, також широке коло інших. У Кодексі України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року з внесеними змінами та доповненнями до теперішнього часу принцип пріоритету права людини на охорону здоров'я особливо

відображається у Главі V де передбачена відповідальність за такі правопорушення що посягають на здоров'я населення як [12]:

Стаття 42. Порухення санітарно – гігієнічних і санітарно – протиепідемічних правил і норм;

Стаття 42¹. Виробництво, заготівля, реалізація сільськогосподарської продукції, що містить хімічні препарати понад гранично допустимі рівні концентрації;

Стаття 42². Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції;

Стаття 42³. Виробництво, зберігання, транспортування або реалізація продуктів харчування чи продовольчої сировини, забруднених мікроорганізмами та іншими біологічними агентами ;

Стаття 44. Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах;

Стаття 44¹. Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження ;

Стаття 45. Ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу ;

Стаття 45¹. Порухення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) компонентів і препаратів ;

Стаття 46. Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою ;

Стаття 46¹. Порухення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення ;

Стаття 46². Порухення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством).

В КУпАП закріплений ширший перелік норм які передбачають відповідальність за порухення в галузі охорони здоров'я населення, таку позицію без сумніву можна назвати прогресивною. Наприклад, Особлива частина Кодексу про адміністративні правопорушення Латвії до цього часу не містить норм які б хоч якось були пов'язані з донорством, відсутні вони і у Кодексі Республіки Казахстан про адміністративні правопорушення. Незважаючи на вживання терміну „здоров'я населення” у назвах двох розділів кодексу про адміністративні правопорушення Республіки Білорусь, аналогічна норма там також відсутня. Не знаходить свого місця потрібна норма і в кодексі Російської Федерації про адміністративні правопорушення [13]. Це не єдиний приклад того, що в Україні, а зокрема в адміністративному законодавстві, цей принцип має державний характер охорони здоров'я. Новелою в КУпАП є і норма, що

встановлює відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством).

Основними принципами охорони здоров'я в Україні що покладені в основу адміністративного законодавства повинні бути: 1) визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України; 2) дотримання прав і свобод людини і громадянина в галузі охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій; 3) гуманістична спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, національними, груповими або індивідуальними інтересами, підвищений медико-соціальний захист найбільш вразливих верств населення; 4) рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг в галузі охорони здоров'я; 5) відповідність завданням і рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, наукова обґрунтованість, матеріально-технічна і фінансова забезпеченість; 6) орієнтація на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом в галузі охорони здоров'я;

З огляду на викладене можна зазначити, що закріпленню принципу права людини на охорону здоров'я в чинному Кодексі України про адміністративні правопорушення приділяється велика увага з боку законодавця. Гарантії реалізації основних громадянських, соціально-економічних і культурних прав, які стосуються здоров'я, є визначальною умовою стабільного існування правової держави в її демократичній формі.

Література:

1. Бачинін В. А., Журавський В. С., Панов М. І. Філософія права: Словник. - К: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - К.: Преса України, 1997. - 80 с.
3. <http://www.helsinki.org.ua/index.php?id=1092436482>
4. Основы права Европейского Союза: схемы и комментарии: Учеб. Пособие. Под ред. Проф. С.Ю. Кашкина. М.: ИНФА-М, 2002. 137 с.
5. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю. К. Качуренко. - 2-ге вид. - К.: Юрінформ. 1992. - С. 22.
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. // Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю. К. Качуренко. - 2-ге вид. - К.: Юрінформ, 1992. - С. 29.
7. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р. // Права людини: Міжнародні договори України, декларації,

документи / Упоряд. Ю. К. Качуренко. - 2-ге вид. - К.: Юрінформ, 1992. - С. 79.

8.Европейская социальная хартия: Справочник; Пер. с фр. - М.: Международ-ные отношения, 2000. - С. 171-173.

9.Конвенція про права дитини від 1989 року // Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю. К. Качуренко. - 2-ге вид. - К.: Юрінформ, 1992. - С. 133-134.

10.Декларація про політику у сфері забезпечення прав пацієнта у Європі від 1994 р. // Права людини в системі взаємовідносин "лікар - пацієнт" у відкритому суспільстві. [Серія "Бібліотека сімейного лікаря"]. - К.: Медицина України. 2000. - Вип. 1. - С. 87.

11.Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження). Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / І.Я. Сенюта; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. - Л., 2006. - 16 с. - укр

12.Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар /Р.А.Калюжний, А.Т.Комзюк,О.О. Погрібний та ін.;- К.:Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008.-781с.

13.<http://base.zakon.kz/dok/lawyer/?uid=379D5AF7-CF2-4D69-A48-933DF>
09.02.2008

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ БОРОТЬБИ З ЕКОНОМІЧНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ПО ВИЯВЛЕНИХ ЗЛОЧИНАХ

Ткаченко Олена Євгенівна

*ад`юнкт докторантури та ад`юнктури Київського національного
університету внутрішніх справ, капітан міліції*

За 12 місяців 2008 року органами внутрішніх справ у сфері економіки викрито понад 38,6 тис. злочинів (29,5 тис., або 76,5% – підрозділами ДСБЕЗ), серед них 65,4% або 25,3 тис. кваліфікованих (середньої тяжкості, тяжких і особливо тяжких), у т.ч. 16,5 тис. тяжких та особливо тяжких їх видів. З яких 4,5 тис. злочинів зі збитками понад 100 тис. грн., порушено 928 кримінальних справ, збитки по кожній з яких, перевищують 1 млн. грн.

За цей період в економічній сфері припинена діяльність 141 організованої групи, підрозділами ДСБЕЗ безпосередньо викрито 23 або 16,3 % від їх загальної кількості.

У вчиненні злочинів викрито 17,7 тис. осіб. По 25,9 тис. злочинів особам пред`явлено звинувачення.

У сфері службової діяльності викрито 15 495 злочинів (79 % або 12,2 тис. викрито підрозділами ДСБЕЗ) зі збитками понад 7,8 млрд. грн., у т.ч. 4,4 тис. – пов'язаних із зловживаннями владою або службовим становищем та перевищенням службових повноважень.

Збитки по кожному (1350, з них 1160 або 86% - ДСБЕЗ) злочину, викритому у сфері службової діяльності, перевищують 100 тис. грн.

Закінчено провадження у кримінальних справах за 31,2 тис. злочинами економічної спрямованості, з яких 30,1 тис. або 96,5 % направлено до суду. Серед них 12,7 тис. – у сфері службової діяльності, у т.ч. 2,1 тис. – пов'язаних з хабарництвом.

За закінченими провадженням кримінальними справами збитки складають 1071,4 млн. грн. (75% - ДСБЕЗ), з яких реально відшкодовано 66% або 707 млн. грн. (80% - ДСБЕЗ).

Для більш детального вивчення процесів відшкодування нанесених збитків державним та суспільним інтересам проаналізуємо деякі основні напрямки (сфери) діяльності служби.

У результаті вжитих органами внутрішніх справ заходів на протязі 2008 року у бюджетній сфері виявлено 6354 злочини (86,6 % - ДСБЕЗ), або кожен п'ятий із загальної кількості злочинів економічної спрямованості, з яких половина – тяжких та особливо тяжких, кожен шостий (1304) із виявлених злочинів зі збитками понад 100 тис. грн. Пред'явлено звинувачення (4556) особам.

Закінчено розслідуванням кримінальні справи за 5116 злочинами, з них 96% направлено на розгляд судів.

Викрито непоодинокі факти розкрадання і нецільового використання державних коштів, у тому числі тих, що виділені для підготовки і забезпечення зимового опалювального сезону та виконання програми газифікації населення, а також незаконного отримання субвенцій з державного бюджету.

Аналіз матеріалів кримінальних справ свідчить про поширення фактів порушення службовими особами вимог законодавства в процесі здійснення тендерних процедур: закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти, а також зловживань при відшкодуванні ПДВ.

Так за 12 міс. 2008 року органами внутрішніх справ виявлено 741 злочин (637 або 86 % – ДСБЕЗ), пов'язаний з незаконним відшкодуванням ПДВ за якими розслідується 540 кримінальних справ. Серед порушених кримінальних справ – 114 зі збитками понад 1 млн. грн. Загальна сума збитків складає 1478,3 млн. грн. Забезпечено відшкодування завданих державним інтересам збитків на суму понад 168,5 млн. грн., накладено арешт на суму понад 47,2 млн. грн., попереджено незаконне відшкодування ПДВ на суму 462,6 млн. грн.

Вжиті заходи щодо попередження та виявлення зловживань в сфері земельних відносин дозволили виявити 2784 злочини пов'язані з незаконними операціями із землею (за 12 місяців 2007 року – 1724), у тому числі 1571 – з її приватизацією (1151).

Загальна сума збитків за порушеними справами складає 1,06 млрд. грн.

Встановлено, що предметом протиправних посягань за виявленими злочинами є понад 36,9 тис. га земель, у тому числі 23,4 тис. га - сільськогосподарського призначення, 1732 га - оздоровчого, рекреаційного, природоохоронного та історико-культурного призначення, 905 га - лісового фонду та 12,1 тис. га - пов'язаних із самовільним захопленням.

Відповідно до отриманої з регіонів інформації підрозділами ДСБЕЗ припинено діяльність 67 - ми (42-2007) конвертаційних центрів.

Вжитими практичними заходами за 2008 рік підрозділами ОВС викрито 453 злочини за фактами фіктивного підприємництва, з яких 288 або 66% - співробітниками ДСБЕЗ. Серед викритих злочинів 114 на суму понад 100 тис. грн. та 54 зі збитками більше 1 млн. гривень кожний.

Закінчено провадження по 215 кримінальних справах, з яких 195 направлено на розгляд суду.

Загальна сума збитків по порушеним кримінальним справам становить 502,4 млн. грн., з яких 216,5 млн. грн. або 43,1 % відшкодовано. У правопорушників вилучено 285 тис. грн. готівкою та 172 печатки фіктивних суб'єктів господарювання.

Органами внутрішніх справ та прокуратури викрито 2952 злочини про хабарництво, з них 2889 або 98 % – ОВС (2398 або 81,2% ДСБЕЗ), 2297 злочинів обліковано як економічні, з них 1910 (83%) – одержання хабара, 386 (17%) – давання хабара.

Слід відмітити, що значно зросли задокументовані суми, що отримували викриті у хабарництві посадовці. Так, злочинів із сумою хабара понад 10 тис. грн. задокументовано вдвічі більше (604 проти 393) та із сумою понад 30 тис. грн. (238 проти 128 за аналогічний період 2007р.). По 120 таких кримінальних справах сума задокументованих хабарів перевищила 50 тис. грн., а по 82 – 100 тис. грн.

Загальна сума отриманих посадовцями хабарів перевищила 117,1 млн. грн. (34 млн. грн. минулого року), а середня по державі сума хабара зросла до 72,4 тис. грн. (26,6 тис. грн. м. р.) [1; 2].

Проведений аналіз викритих злочинів цієї категорії свідчить, що найбільш ураженими хабарництвом є: сфера земельних відносин, система надання послуг, насамперед, заклади освіти та охорони здоров'я, сфера приватизації, відчуження майна та надання його в оренду, сфера фінансових послуг, регуляторна та дозвільна системи.

Всього до суду направлено кримінальні справи по 2085 злочинам про хабарництво (або 97,9 % від розслідуваних) [2].

Аналізуючи критерії ефективності діяльності ДСБЕЗ, в тому числі щодо відшкодування збитків, ми наголошуємо на два показники: а) якість сприяння в реалізації суспільних потреб та інтересів; б) адекватність виконання завдань, які ставляться вищим керівництвом держави. При цьому, коли державна влада реалізується на засадах демократизму не постає питання про те, які інтереси – державні чи суспільні – мають домінувати, оскільки сама демократична держава (і відповідно всі її інститути, включаючи ОВС) перетворюється на засіб забезпечення сталого суспільного розвитку і суспільної безпеки.

Виходячи з аналізу приведених даних можна зробити однозначний висновок про те, що основне навантаження по виявленню злочинів економічної спрямованості та відшкодуванню матеріальних збитків по них в структурі ОВС лежить на ДСБЕЗ.

Література:

1. Регламент аналітичної роботи в центральному апараті МВС України, затверджений наказом МВС України від 30.06.2004 № 740.
2. Статистичний звіт МВС України щодо результатів боротьби з економічною злочинністю за 12 місяців 2008 року.
3. Закон України «Про міліцію» від 20.12.90 № 565-ХІІ // ВВР. – 1991. – № 4.
4. Положення про Державну службу боротьби з економічною злочинністю: затв. Постан. КМУ від 5 липня 1993 № 510 // Збірник постанов Уряду України. – 1994. - № 2. – Ст. 30.

МИГРАЦИЯ НАСЕЛЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИИ УКРАИНЫ

*Зезека Наталия Алексеевна
магистр права, ст. преподаватель*

*Фокас Людмила Николаевна
кандидат экономических наук, доцент кафедры Государственного управления и политики занятости Института подготовки кадров Государственной службы занятости Украины*

Данная статья посвящена проблеме, которая все чаще становится предметом обсуждения ученых и представителей власти, а именно изучению миграционных процессов и путей их предотвращения.

Трудовая миграция существовала во все времена и при спаде экономики, и при ее росте. Уже в начале 2000–х годов в мире насчитывалось около 40 млн. трудовых мигрантов, это около 2% всего трудоспособного населения.

По оценкам Международной организации миграции, среди главных преимуществ миграции для стран доноров, каковой является и Украина, это - положительное влияние денежных переводов на уменьшение бедности, рост валютных резервов и платежный баланс;

- овладение новыми знаниями и навыками, привнесение их домой; сокращение безработицы и неполной занятости;

- развитие предпринимательства благодаря новым возможностям для частного сектора.

Кроме того, мигранты часто делают заметный взнос в процессы модернизации, демократизации, утверждение прав человека [1].

Трудовая миграция граждан Украины за границу существенно влияет на социально-экономическое, политическое развитие государства и формирование национального качественного и количественного состава рабочей силы, безопасность и стабильность страны, ее культурную и религиозную среду, разнообразные сферы жизни.

Основными источниками информации о трудовой миграции за рубеж являются административные данные Государственного центра занятости, Государственной пограничной службы, Министерства внутренних дел, которые охватывают отдельные сегменты трудовой миграции и не дают реальной картины ее истинных объемов.

По экспертным оценкам сегодня за границей работает от 2 до 3,5 млн. наших соотечественников, а по данным официальной статистической отчетности Государственного центра занятости, в 2008 г. на работу за границу выехало 73 тыс. украинских граждан. Из них 99,7 % работали по найму, и только 190 человек были заняты по договору подряда [2].

Это свидетельствует о том, что почти все граждане Украины выезжают за границу на заработки по туристической или гостевой визе и остаются там работать нелегально (без регистрации, как со стороны работника, так и со стороны работодателя) и находятся вне правового поля страны пребывания.

При этом, основная часть официальных трудовых мигрантов - 70,3 тысяч граждан Украины, работали в странах «дальнего зарубежья».

Наиболее представительными группы трудящихся мигрантов были на Кипре (20,7 тысяч человек), в Греции (12,6 тысяч человек), Великобритании (6,8 тыс.чел.) и в Либерии (6,7 тыс.чел.).

Около 2,5 тысяч человек – официально работали в России. (По экспертным данным – около 1 млн. чел.) [3].

Главными причинами трудовой миграции граждан Украины за границу является, безусловно, низкий уровень жизни, огромный дефицит достойного труда и несвоевременная выплата заработной платы. Геополитическое положение таково, что с одной стороны Украина граничит с Российской Федерацией с другой - страны Европы, Европейского Союза.

При этом необходимо отметить, что на заработки за границу выезжают, в первую очередь, наиболее активные высококвалифицированные специалисты и рабочие, Более 70 % мигрантов имели высшее или профессионально-техническое образование. Это приводит к дисбалансу между спросом и предложением на рабочую силу на внутреннем рынке труда. Сегодня в стране все меньше высококвалифицированных специалистов с инженерно - техническим образованием и квалифицированных рабочих, в частности, токарей, литейщиков, кузнецов, термистов, слесарей-инструментальщиков, фрезеровщиков и т.п. [4]

Развитие национального хозяйства, которое характеризуется дефицитом рабочей силы, становится фундаментальным параметром и качественно новым явлением для Украины.

Отток высококвалифицированных кадров значительно ухудшает интеллектуальный потенциал наций, противодействует инновационному развитию, снижает уровень экономического развития государства, отрицательно влияет на демографическую ситуацию и наконец - угрожает национальной безопасности.

Стратегия государства направленная на противодействие оттоку высококвалифицированных работников за пределы страны, должна базироваться на мероприятиях обеспечения прав человека и достижения достойной работы с достойной заработной платой и направляться на устранение угроз национальной безопасности, минимизацию миграционных потерь.

Считаем, что одним из наиболее эффективных средств преодоления упомянутых явлений является, прежде всего, повышение уровня заработной платы, ведь стремление Украины к евроинтеграции обязывает к внедрению европейских социальных стандартов в стране.

Сегодня много говорят о возможности возврата трудовых мигрантов, и в первую очередь – нелегалов, назад в Украину в связи с мировым финансовым кризисом. Оценить возможные масштабы такого возвращения людей, имевших заработную плату не меньше 1 тыс. дол., а именно такая минимальная зарплата в США, или от 500 до 700 евро – в западноевропейских странах, в страну с минимальной зарплатой 545 грн. и средней заработной платой – 1773 грн. - невозможно. Я не претендую на роль великого экономического пророка, но мой опыт и знания позволяют

сказать – они сюда не поедут. Да и работодателю, который использует нелегальный труд, в условиях кризиса дешевле уволить тех за кого надо платить налоги [5].

В то же время, «свято место - пусто не бывает» и, по официальным данным, за прошлый год на 63 % увеличился приток в Украину неквалифицированных работников из стран Азии, Африки и и других [6].

Иммиграция имеет многоплановые, чаще всего не прогнозируемые экономическое и социальное последствия. Они дифференцированно сказываются в разных сферах - региональной, структурно-отраслевой, социально-демографической. Влияние иммиграции на динамику экономического роста - явление, пока что, малоизученное и не отображено статистически. Однако, уже сегодня наблюдается тенденция роста обращений украинских работодателей к государственной службе занятости по поводу оформления разрешений на трудоустройство иностранцев. И если на протяжении 2007 года было оформлено около 16 тыс. разрешений, то только в 1 полугодии 2008 года оформлено более 11 тысяч таких разрешений. Поэтому, на наш взгляд, это явление требует вмешательства научной мысли, детального изучения и соответствующей оперативной реакции в программах социально-экономического развития страны.

Что касается внутренней трудовой миграции, то она была, есть и будет во всех странах. И Украина не исключение в этих процессах.

Более того, внутренняя миграция – это обязательное условие развития, преуспевания и отдельного человека и страны в целом. Отсутствие внутренней мобильности – признак стагнации.

В современных условиях глобализации, масштабы трудовой миграции в Украине расширяются как между регионами, так и между населенными пунктами одного региона. Увеличиваются миграционные потоки из сельскохозяйственных районов в крупные города. Безусловно, город Киев, собрал основные ресурсы внутренней миграции в стране.

Сама по себе трудовая миграция имеет как позитивные последствия – это удовлетворение спроса экономики на рабочую силу в регионах с опережающим развитием, так и негативные. Прежде всего, это отток высококвалифицированной части рабочей силы из отдельных регионов, расширение объемов нелегальной занятости и снижение социальной защиты, как работающих трудовых мигрантов, так и неработающих членов их семей.

Внутренняя трудовая миграция на современном этапе обострила ряд проблем.

В первую очередь – это проблемы людей, которые не могут найти работу в своем населенном пункте и проблемы службы занятости в

оказании комплекса услуг населению независимо от их места официальной регистрации.

Для того чтобы наметить пути решения, очевидно, необходимо остановиться на причинах вызывающих трудовую миграцию в нашей стране.

Прежде всего, это структурная перестройка экономики, которая происходит под влиянием объективных глобальных процессов движения капитала, информации, товаров, рабочей силы. Одни отрасли сокращаются, как это происходит с сельским хозяйством, другие интенсивно развиваются – сфера услуг, торговля, строительство, транспорт, связь. Однако, развиваются эти отрасли не равномерно по регионам, а преимущественно в крупных городах. Урбанизация, в свою очередь, сопровождается значительным расслоением уровня оплаты труда. Причем, не только среди занятых в разных отраслях, но и среди занятых одной отрасли в разных регионах. Так, наивысшая среднемесячная плата за 9 месяцев этого года отмечалась в городе Киеве, в Донецкой, Днепропетровской, Киевской и Запорожской областях (3002 грн. - 1792 грн), самая низкая – в Тернопольской, Херсонской, Черниговской и Волынской областях (1264грн. – 1349 грн) [7].

Как следствие, рост темпов занятости в Днепропетровском, Донецком, Запорожском, Киевском регионах в два раза превышает темпы роста занятости в областях с низким уровнем заработной платы.

Наибольший спрос рабочей силы по состоянию на 1 октября 2008 года отмечался в перерабатывающей промышленности - 51 тысяча вакансий, торговле - 25,2 тыс., сельском хозяйстве - 11,9 тыс., строительстве - 17,9 тыс. работников.

Таким образом, там, где высокая заработная плата спрос на рабочую силу значительно ниже и естественно, удовлетворяется значительно быстрее.

Второй аспект, влияющий на рост трудовой миграции – доступ к образованию, здравоохранению, сфере бытовых услуг и развлечений. Очевидно, что большинство этих объектов сосредоточено в крупных городах. А жители сельской местности и малых городов имеют явно ограниченные возможности.

Выходом из этой ситуации может стать перенос в сельскую местность несельскохозяйственных производств, создание и развитие на селе и в малых городах предприятий инфраструктуры. Очевидно эти подходы должны находить отражение в региональных программах занятости.

Литература:

1. Безпечність іграшок. - Вид. офіц. - К.: Держспоживстандарт України, 2008. - (Національний стандарт України). Ч.3: ДСТУ EN 71-3:2005 - IV, 17с.
2. Ваврищук Наталія Георгіївна. Міжнародна міграція робочої сили в контексті розширення Європейського Союзу: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.02 / НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин. - К., 2007. - 20с.
3. <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>
4. Легальна трудова міграція до країн ЄС та попередження порушень трудових прав і трудової експлуатації. Україна=For legal migration to EU member states on how to prevent labour abuses and labour exploitation. Ukraine: guide for labour migrants: посібник-довідник для трудових мігрантів / Міжнародна організація з міграції (МОМ). - К. : Міжнародна організація з міграції (МОМ), 2007. - 115с.
5. www.mlsp.gov.ua
6. Міжнародна міграція та розвиток України в контексті європейської інтеграції: зб. матеріалів міжнар. наук. конф. (16 жовт. 2007р., м. Київ) / Національний ін-т проблем міжнародної безпеки РНБОУ; Фонд ім. Фрідріха Еберта / О.С. Власюк (заг.ред.), О.А. Малиновська (упоряд.) - К. : Фоліант, 2008. - 263с.
7. www.iom.org.ua

**ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ
ПАПЕРІВ**

Онищенко Юрій Миколайович

*ад'юнкта кафедри економіко-правових дисциплін Київського національного
університету внутрішніх справ*

В розвинутих державах світу накопичений великий досвід управління державним боргом перш за все ринковими методами, пов'язаними з використанням різних фінансових інструментів. Вказані інструменти покликані забезпечувати оперативний і результативний вплив на величину державного боргу і його структуру. Одним із таких інструментів виступають державні цінні папери. Вони випускається у виді строкових боргових зобов'язань на різні строки, з різними умовами обігу, погашення і виплати доходу, вони утворюють багатовидовий і один із найбільший по обсягу секторів фінансового ринку – ринок державних цінних паперів. Здійснення класифікації державних цінних паперів за різноманітними критеріями дозволяє сформуванню чіткі уявлення стосовно специфіки їх правового режиму. Питанням класифікації цінних паперів завжди приділялась значна увага правників. Ще наприкінці ХІХ ст. сформувались традиційні класифікації цінних паперів. Шершеневич Г.Ф. класифікував цінні папери за змістом, особою боржника та способом зазначення управоможеної особи [1, с. 64]. Як зазначає Мороз. О.В. найважливішим критерієм класифікації був спосіб зазначення у цінних паперах управоможених осіб [2, с. 68].

За якими ж критеріями доцільно класифікувати державні цінні папери в наш час? Насамперед, необхідно звернутись до норм чинного законодавства. Відповідно до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року, державні цінні папери поділяються на облігації внутрішніх державних позик України, облігації зовнішніх державних позик України, цільові облігації внутрішніх державних позик України та казначейські зобов'язання України [3]. Так, облігаціями внутрішніх державних позик України є державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій. Цільовими облігаціями внутрішніх державних позик України є облігації внутрішніх державних позик, емісія яких є джерелом фінансування дефіциту державного бюджету в обсягах, передбачених на цю мету законом про Державний бюджет України на

відповідний рік, та в межах граничного розміру державного боргу. Облігації зовнішніх державних позик України визначаються як державні боргові цінні папери, що розміщуються на міжнародних фондових ринках і підтверджують зобов'язання України відшкодувати пред'явникам цих облігацій їх номінальну вартість з виплатою доходу відповідно до умов випуску облігацій. Під казначейськими зобов'язаннями України розуміють державні цінні папери, що розміщуються виключно на добровільних засадах серед фізичних осіб, та посвідчують факт заборгованості Державного бюджету України перед власниками казначейських зобов'язань України, дають власникам право на отримання грошового доходу та погашаються відповідно до умов розміщення казначейських зобов'язань України.

Державні цінні папери можуть бути класифіковані за строком обігу (терміном погашення). Строк обігу державних цінних паперів можна вважати одним з найбільш традиційних і загальноприйнятих критеріїв класифікації цінних паперів. Строк обігу державного цінного папера визначений кінцевим терміном його погашення. Виходячи з положень Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року, державні цінні папери можна класифікувати на короткострокові (строк обігу до одного року), середньострокові (строк обігу від 1 року до 5 років) і довгострокові (строк обігу понад 5 років) [3].

Диференціація державних цінних паперів може бути здійснена і в залежності від способу легітимації управоможеної особи. За цим критерієм державні цінні папери і в законодавстві (ч.12 ст. 10, ч. 4 ст.11 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок») визначаються як іменні і пред'явницькі. Іменними є державні цінні папери, які посвідчують права особи, зазначеної у даному цінному папері, відповідно пред'явницькі – пред'явника цінного паперу.

Закон «Про цінні папери і фондовий ринок» дозволяє розглянути державні цінні папери і за таким критерієм, як форма випуску. Статті 10 і 11 даного закону встановлюють, що державні цінні папери можуть випускатись у документарній та бездокументарній формах. Документарна форма державних цінних паперів передбачає виконання зобов'язання за ними на підставі пред'явлення оформленого належним чином сертифіката цінного папера, бездокументарна форма – здійснення зберігачем облікового запису.

Важливою слід визнати класифікацію, запропоновану Я.М. Міркіним, яка проведена ним на підставі аналізу світового досвіду щодо правового регулювання випуску державних цінних паперів: 1) державні цінні папери, що випускаються під загальні зобов'язання уряду, на покриття дефіциту державного бюджету; 2) державні цінні папери на покриття визначених цільових витрат уряду чи на реалізацію ним

конкретних проектів; 3) державні цінні папери на покриття заборгованості по інших цінних паперах уряду; 4) державні цінні папери на покриття касових дефіцитів бюджету, під майбутнє (протягом року) перевищення витрат над бюджетними надходженнями [4, с. 83].

Державні цінні папери можуть бути класифіковані, враховуючи наявність поточної заборгованості чи боргового наступництва. Врахування цього критерію дозволяє визначити два види державних цінних паперів: 1) державні цінні папери, які опосередковують поточну заборгованість України; 2) державні цінні папери, що опосередковують частину боргових зобов'язань Уряду колишнього Союзу РСР, прийнятих на себе Україною як однією із країн- правонаступників Союзу РСР.

Незважаючи на таку широку класифікацію, на сьогоднішній день більшість вітчизняних державних цінних паперів зводиться до поняття «облігація», що відповідає фондовій традиції України і свідчить про те, що реально випускаються не всі державні цінні папери, можливість випуску яких передбачена чинним законодавством. Це, безумовно, відкриває нові горизонти у дослідженні різних видів державних цінних паперів.

Література:

1. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права. – Т. 2. Товар. Торговые сделки: Монография. – СПб.: Изд. Бр. Башмаковых, 1908. – С. 64.
2. Мороз О.В. Види цінних паперів у Російській імперії (друга половина ХІХ ст. – початок ХХ ст.) // Право і безпека. – 2003. – № 24. – С. 68.
3. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 31. – С. 268.
4. Миркин Я.М. Ценные бумаги и фондовый рынок: Профессиональный курс в Финансовой Академии при Правительстве Российской Федерации. – М.: Перспектива, 1995. – С. 79-96.

PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION OF THE HANDLING WITH PESTICIDES AND AGROCHEMICALS IN UKRAINE AS A CONSTITUENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGROCULTURAL AND INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE

Chornous O.V.

Philosophy Doctor, research worker, Koretsky Institute of state and law of the National Academy of Science of Ukraine

Providing the ecological safety is one of the high priority directions of the public policy of Ukraine. The Constitution of Ukraine of 28 June, 1996, as the main Law of our state, fixed duties of the State regarding the protection of the environment and the guarantee of the ecological safety (Article 16), the right of property in the natural resources (Article 13), the right for everyone to the safe and healthy environment and to compensation for damages inflicted in the result of the violation of this right (Article 50) as well as the obligation of everyone not to do harm to the nature and to compensate for any damage he or she inflicted (Article 66). It also should be noted, that the Constitution of Ukraine, similar to constitutions of many other states, contains no special norms regarding handling pesticides and agrochemicals. Relevant regulatory legal acts have been accepted with the aim of further development of the missing constitutional rules. First of all, it is the Law of Ukraine "On Environmental Protection" №1264-XII of 25 June, 1991, "On Pesticides and Agrochemicals" № 86/95-BP of 02 March, 1995, "On Protection of Plants" № 180-XIV of 14 October, 1998, Regulations of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approving the Procedure for Providing the Bodies Exercising State Control over the Use of Pesticides and Agrochemicals, the Standard Samples of Pesticides and Agrochemicals and the Methodology for Determining Residues thereof" № 228 of 19 February, 1996, "On Approving the Procedure for Granting Permits to Import and Use the Unregistered Pesticides and Agrochemicals of foreign Production" № 288 of 04 March, 1996, "On Approving the Procedure for Seizure, Utilizations, Eliminations and Making Harmless of the useless Pesticides and Agrochemicals and Containers from them" № 354 of 27 March, 1996, and others.

Current legislation of Ukraine outlined the legal principles of handling pesticides and agrochemicals as well as specified some aspects of activity in this sphere. There are still debates on the issues of registration of pesticides and agrochemicals, granting permissions to import unregistered pesticides and agrochemicals for scientific and research purposes, certification and licensing of pesticides and agrochemicals including licensing of import of the substances

for plant protection etc. Special consideration should be given to the question of handling unfit, pesticides, including those prohibited for application.. Everyone knows that in the event of use of agrochemicals and pesticides additional pressure is made on the environment which finally affects the human health. In particular, in Ukraine the unfit and prohibited pesticides are classified as dangerous wastes, which influence the legal regime governing their use.

Recently, the legal regulation of handling pesticides and agrochemicals in Ukraine has become a significant issue due to the development of the market relations in Ukraine, its active collaboration in international trade and its admission to many international organizations such as, for example, the World Trade Organization, and its integration to the European Community. Considerable attention has begun to be spared to the issue of meeting the world standards of quality and safety by domestic agricultural products and the ecologizations of agricultural activity on the whole. For example, according to Section 1 Paragraph 4 of the Conception of the project of the National special economic program of industrial development for the period up to 2017, which is approved by the Direction of the Cabinet of Ministers of Ukraine №947-p of 09 July, 2008, the social and ecological orientation of the reforms in industry and realization of innovative type of industrial development were acknowledged as the basic principles of the public industrial policy of Ukraine.

Article III Clause 1 Part 4 “Strengthening of innovative orientation of industrial development” of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of State program for industrial development in 2003-2011” №1174 of 28 July, 2003, states: “Innovative strategy of industrial development must be carried out on the basis of combination of scientific and technical, production and financial spheres”. According to Paragraph 2 Clause III of the present State program for industrial development in 2003-2011, the biotechnology, technical equipment and technology for the agroindustrial complex and ecological technologies were acknowledged high priority innovative kinds of industrial activity. Legal regulation of these types of industrial activity also includes the norms of current legislation on handling agrochemicals and pesticides etc.

Thus, the following conclusion may be drawn from the aforesaid. The production and business activity is the object of the agrarian relations. It includes such constituents as plant-growing and stock-raising, processing thereof by rural producers and realization(sale). Production and processing of these products require observance of not only the norms in relation to a technological process but also ecological legislation norms. It further contributes to the observance of the legal standards regarding quality and safety of products and maintenance of competitiveness of the national producers. In particular, one of the important pre-conditions of the growing competitive possibilities of the national industrial production and acceleration on this basis

of its integration into the world economic system is the creation of conditions for the effective use of the scientific potential and the increase of the role of the state in implementation of innovative model of the industrial development. Thus, it is necessary to more extensively use of the national scientific and technical developments and novelty results of fundamental and applied researches, as well as to introduce the resource-saving and energy saving and ecologically clean technologies, to develop and implement the system of control over the quality and safety of the agricultural produce and food stuffs etc.

Moreover, it should be noted that observance of legal norms with regard to rational and complex nature management and preservation of the environment gives an incentive to the stable functioning of the agroindustrial complex in the long run and, on the more global scale, promotes stable economic and social development of the state. This results in the ecological safety in all its aspects and directions: regarding both the human health and the environment.

As it was previously noted, the issues of the environmental protection, including handling pesticides and agrochemical in Ukraine, are legally governed by general and special normative legal acts. Lately, the question of working out and passing the Ecological Code has become outspoken in the legal science. According to Yu.S. Shemshuchenko this Code: “must give a kind of impetus to the general systematization of legislation and co-ordination of all other branch codes and laws that are to a great extent in conflict with each other at this time” [1]. At the same time it is important to keep in mind the words of S.A. Bogolubov saying that: “the main task for today is not only and not so much of a drafting new laws outspoken by scientists (although the present acts contain enough lacunas and contradictions). The most important thing is to ensure the validity and effectiveness of the adopted legislation” [2].

In particular, one of the basic tasks of reorganization of the agrarian sector is adaptation of the domestic commodity producer to the new market, legal and social conditions. And one of the basic criteria which is taken into account in the assessment of the accordance of the national industrial complex to the analogical formations in the developed states of the world, is the resources conservation, the introduction of the resource-saving and energy saving and ecologically clean technologies and the provision of high level environmental safety. For the purpose of achievement of these criteria, it is necessary to stimulate the ecological activity which is carried out in accordance with the law and to make favourable conditions for investments in this sphere.

Innovations in the legal regulation of the protection of the environment in the sphere of the Ukrainian agroindustrial complex are directed in the first place at the improvement of the quality of life of people. Observance of the ecological standards in carrying out the production and economic activity in the

sphere of the agroindustrial complex helps to find a complex solution to a few tasks of the development of our state in whole and at once: to ensure the quality and safety of foodstuffs and to provide a sustainable and safe development of the natural environment.

Literature:

1. Ю.С. Шемшученко. Вибране. – К.: „Юридична думка”, 2005. – с.293.
2. Правовое обеспечение развития сельского хозяйства в России / Отв. ред. С.А. Боголюбов. – М.: Юристъ, 2005. – с. 221-222.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИПОТЕКИ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ В УКРАИНЕ

Плецкая Юлия Викторовна

соискатель кафедры гражданского права Классического частного университета

Ипотека, как доказано всемирной практикой, является одним из наиболее перспективных направлений привлечения финансовых средств в агропромышленный комплекс. Ипотека стимулирует инвестиционную привлекательность и способствует эффективному использованию земель. Особенную актуальность ипотека приобретает в условиях нестабильной экономики. При таких условиях ипотека может гарантировать надежность капиталовложений.

Множество ученых - теоретиков и практиков отмечают существующие в Украине помехи на пути реализации ипотеки, которые могут надолго приостановить этот процесс. К ним относятся и кризис финансово-кредитной системы, и несовершенство законодательства (ограничения оборота земель, в том числе сельскохозяйственного назначения, как товара); неразвитость рынка земли в Украине; неопределенность цен на земельные участки; отсутствие системного подхода в регистрации земельных участков и многое другое.

Поскольку ипотека земельных участков сельскохозяйственного назначения является новой составляющей хозяйственного механизма Украины, возникает необходимость разработки и освоения множества элементов, таких как законодательное и организационное обеспечение функционирования ипотечного рынка, создание соответствующей инфраструктуры этого рынка, введение земельных ценных бумаг - закладных и ипотечных листов.

Последнее время в Украине наблюдается достаточно динамичное развитие земельного законодательства, регулирующего отношения

функционирования рынка земли. Данный процесс должен непосредственно касаться создания рынка ипотечного кредитования.

Специальным нормативно-правовым актом, который регулирует отношения имущественного залога, в том числе залога недвижимости, как способа обеспечения обязательств, является закон Украины об ипотеке. В соответствии с данным законом ипотека рассматривается как необходимый и очень эффективный элемент существования земельного рынка.

Одной из предпосылок существования в Украине ипотеки земель сельскохозяйственного назначения является отмена введенного моратория на отчуждение земель сельскохозяйственного назначения.

В настоящее время в Украине как физические, так и юридические лица не могут свободно приобретать в собственность землю сельскохозяйственного назначения. Сделано это для того, чтобы рынок сельскохозяйственных земель в Украине формировался внутренними продавцами и покупателями, и чтобы отсутствие крупного по международным меркам отечественного капитала не позволило спекулятивному иностранному капиталу диктовать свои условия на рынке земли Украины.

Не менее важным является вопрос, связанный с механизмом реализации заложенного имущества, в данном случае, земель сельскохозяйственного назначения. Земля, которую нельзя продать, не интересна банкам как залог. Получается, что формально земля может находиться в залоге, а фактически, по причине отсутствия механизма его реализации, возникает проблема определения ликвидной стоимости такой земли.

Таким образом, пока проблема механизма реализации залога не будет законодательно урегулирована, в настоящее время в Украине ликвидная стоимость такого залога близиться к нулю. Прежде всего, этот процесс отрицательно сказывается на кредитовании сельского хозяйства. Учитывая то, что земля должна быть товаром, должен развиваться рынок сельскохозяйственных земель и кредитование под залог земли.

В данном случае, необходимо расширить возможности банковского кредитования сельскохозяйственного производства. Пахотные земли могут стать очень удобным инструментом залога: такой залог всегда на месте, дополнительные отягощения на него легко поддаются проверке, он вполне ликвидный. В крайнем случае, банк может получать прибыль, сдавая участок в аренду, что в конечном итоге будет способствовать перераспределению земель в пользу эффективного собственника.

Однако, в стране еще слишком низкий уровень платежеспособности граждан, а также отсутствует рыночная оценка земельных участков, не отработаны механизмы прозрачного рынка земли.

Кроме того, при ограничении землевладений в размере 100 га становится невозможным привлечение крупных инвестиций в сельское хозяйство. Ограничение землевладений приведет к еще большему оттоку капитала из отрасли в течение 10 лет, еще больше ослабит финансово-кредитную систему, притормозит формирование эффективного рынка земли.

Следующим ключевым моментом при внедрении в агропромышленный комплекс Украины механизма ипотечного кредитования является создание ипотечных банков. Данный факт свидетельствует о том, что отчуждение земельных участков сельскохозяйственного назначения предполагается пока что на уровне концептуального обсуждения создания такого ипотечного банка.

Земельным кодексом Украины предусмотрено существование государственного банка-монополиста, как следствие, предполагается создание монопольной системы ипотеки, которая, к сожалению, не будет обеспечивать ни права кредитора, ни должника.

Согласно украинскому законодательству, в случае передачи в ипотеку недвижимости, в том числе земельного участка, и невозвращения кредита, недвижимость автоматически не переходит в собственность банка – кредитора. Недвижимость подлежит отчуждению, в частности земельный участок должен отчуждаться на земельных торгах (аукционе), с последующим получением денежных средств, которые пойдут на погашение кредита и возвращение, если что-либо останется после погашения долга, тому собственнику земельного участка, который не смог погасить кредит. В том случае, если торги (аукцион) по реализации недвижимости не состоится, ипотекодержатель имеет право в течение 10 дней со дня оглашения торгов приобрести предмет ипотеки по начальной цене путем зачета своих обеспеченных требований в счет цены имущества.

Кажется, что такая система предотвращает возможность злоупотребления правом залога земельных участков, а так же возможность сконцентрировать земельные участки в собственности одного банка.

Однако, возможность перехода земельного участка в собственность кредитора по основным обязательствам, в частности ипотекодержателя, может привести к тому, что к банковским и другим финансовым учреждениям будут переходить права собственности на земельные участки. Этот процесс несет в себе угрозу, особенно в случае создания государственного ипотечного банка, как монопольной финансовой структуры, которая будет заниматься ипотечным кредитованием.

Наиболее оптимальным было бы создание или специализированного не одного, не только государственного ипотечного банка, или частных

банков, которые смогут осуществлять операции и отслеживать ипотеку земельных участков. Такой опыт существует в странах Восточной Европы, которые пошли вперед в развитии рынка ипотечного кредитования - создание специализированных отделений в обычных банках.

Таким образом, два фактора: первый - создание государственного ипотечного банка как монопольной структуры, второй - допущение возможности перехода предмета ипотеки в собственность ипотекодержателя, может привести фактически к переходу земли снова в государственную собственность. Как раз, закон Украины об ипотеке и предусматривает возможность перехода права собственности на предмет ипотеки к ипотекодержателю, что усугубляется предусмотренной в Земельном кодексе Украины оговоркой о создании Государственного ипотечного банка.

Несмотря на достигнутые позитивные результаты, преобразования в аграрной и сельскохозяйственной сферах недостаточно способствуют использованию экономического потенциала земли для усиления инвестиционных процессов в сельском хозяйстве. Такие преобразования пока еще не создали благоприятные условия для обеспечения эффективности использования земельно-ресурсной базы страны.

Наряду со стабилизацией финансово-кредитной системы сегодня возникает острая необходимость комплексного разрешения проблем, касающихся реформирования земельных отношений, в частности: создание эффективной защиты прав на землю; обеспечения функционирования рынка земли, создание прозрачного рынка земли, введения механизма залога земли.

Для реализации вышеуказанных мероприятий на практике необходимо законодательно урегулировать порядок купли-продажи земли сельскохозяйственного назначения, а также ипотеки земли. Это возможно путем принятия или внесения изменений в законы: о землеустройстве и учете земель (в том числе о земельном кадастре); о полномочиях органов власти по регулированию земельных отношений; о рыночном обращении земель (в частности, о земельном банке); об особенностях использования сельскохозяйственных и несельскохозяйственных земель, что, в свою очередь, будет способствовать активному развитию ипотечных правоотношений в Украине, в частности, ипотеки земель сельскохозяйственного назначения.

Литература:

1. Дякович М. Ипотека – інструмент для боржника і кредитора. – Львів, 2004.

2. Кручок С.І. Іпотечне кредитування: Європейська практика та перспективи розвитку в Україні. – Київ: Урожай, 2003.
3. Євтух О. Іпотека в аграрному секторі: регіональні аспекти // Регіональна економіка. – 2001. - №1.
4. Корінець Р. Деякі проблеми розвитку іпотечного кредитування сільського господарства // Українське комерційне право. – 2002. - № 2.
5. Малий В. Поняття і правові форми іпотеки землі за законодавством України // Право України. – 2004. - №1.

ЗМІСТ

Частина I

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

<i>Бігун В'ячеслав Степанович</i> ФІЛОСОФІЯ ПРАВОСУДДЯ І ПОЗИТИВНОГО ПРАВА (КОЛІЗІЯ НА ПРИКЛАДІ ТЛУМАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ).....	3
<i>Боровська Н. В., Стоцька Н. Я.</i> ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ.....	5
<i>Колотова Олена Володимирівна</i> ДОПУСТИМІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ АНАЛОГІЇ.....	7
<i>Кривицький Юрій Віталійович</i> ДО ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРИ НОРМИ ПРАВА.....	10
<i>Кудін Сергій Володимирович</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАЦЯХ М.Д. ІВАНИШЕВА.....	13
<i>Ухач Василь Зіновійович</i> "АНТОНІВЕЦЬКА ПОВСТАНСЬКА РЕСПУБЛІКА": ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ.....	16
<i>Пастернак Софія Валерієвна</i> К ПРОБЛЕМЕ ПРЕОДОЛЕННЯ ПРАВОВОГО НИГИЛИЗМА В УКРАЇНЕ.....	19

Конституційне право. Міжнародне право

<i>Макарова Антоніна Григорівна</i> ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ТА ЇХ ЗАХИСТ В УКРАЇНІ.....	25
<i>Шевченко Анастасія Ростиславівна</i> ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ ДОПОМІЖНОГО ОРГАНА ЕКОСОР, КОМІСІЇ ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ, ЯК МІЖНАРОДНОЇ НЕУРЯДОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЩОДО ВИКЛИКІВ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНОГО	

ПРАВА В ЧАСТИНІ ПРОТИПРАВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ.....	27
--	----

<i>Штець Роман Петрович</i> МІЖНАРОДНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	31
--	----

<i>Аксёнова Ирина Анатольевна</i> ЗАЩИТА ПРАВ ЖЕНЩИН. МЕЖДУНАРОДНЫЙ И НАЦИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ.....	35
--	----

<i>Шмавонян Мери Сосевна</i> ДЕРЖАВЫ, ПРИЧАСТНЫЕ К ГЕНОЦИДУ АРМЯН, ДОЛЖНЫ ИСКУПИТЬ СВОЮ ВИНУ.....	38
---	----

Адміністративне право. Митне та податкове право

<i>Дрозд Олексій Юрійович</i> ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ЗЛОЧИНИ В СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	43
--	----

<i>Іванов Андрій Валерійович</i> ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ НОВІТНЬОГО НОРМАТИВНОГО ПІДґРУНТЯ УЧАСТІ ЕКСПЕРТА В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	45
--	----

<i>Козут Ольга Володимирівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВА ОСОБИ, ЯКА ПРИТЯГАЄТЬСЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	48
---	----

<i>Марчевський Сергій Валерійович</i> ПРАВА І СВОБОДИ ГРОМАДЯН ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ЗАХИСТУ У ПРОВАДЖЕННІ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ЗІ СТОРІНОК СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ТА ІНТЕРНЕТУ.....	49
--	----

<i>Меліхова Ольга Юріївна</i> НОРМАТИВНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЗАОХОЧЕННЯ, ЯК МЕТОДУ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ.....	53
--	----

<i>Оплачко Ирина Олексіївна</i> ПОТЕРПІЛИЙ В СУЧАСНІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ: ОІЄНТИРИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	58
--	----

<i>Павлівська Світлана Миколаївна</i> ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ОСОБИ У ПРАВОВІДНОСИНАХ ІЗ СУБ'ЄКТАМИ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ.....	60
---	----

Співак Марина Вікторівна ПРИНЦИП ПРІОРИТЕТУ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В КОДЕКСІ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....62

Ткаченко Олена Євгенівна АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ БОРОТЬБИ З ЕКОНОМІЧНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ПО ВИЯВЛЕНИХ ЗЛОЧИНАХ.....66

Зезека Наталя Алексеевна, Фокас Людмила Николаевна МИГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТЕ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧЕСКОГО РАЗВИТТИ УКРАЇНИ.....69

Фінансове право. Банківське право

Онищенко Юрій Миколайович ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.....75

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Chornous O. V. PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION OF THE HANDLING WITH PESTICIDES AND AGROCHEMICALS IN UKRAINE AS A CONSTITUENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGROCULTURAL AND INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE.....78

Плецкая Юлия Викторовна ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИПОТЕКИ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ В УКРАИНЕ.....81

Частина II

Кримінальне право. Кримінальний процес. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право

Атаманчук Ірина Анатоліївна РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВИХ НОРМ ПРО ПІДСУДНІСТЬ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН.....3

<i>Головко Тетяна Миколаївна</i> ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ (ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ).....	5
<i>Гуріна Дарія Петрівна</i> ПРОЦЕСУАЛЬНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЕКСПЕРТА ПРИ ВСТАНОВЛЕННІ НИМ ОБСТАВИН, ЩО СПРИЯЛИ СКОЄННЮ ЗЛОЧИНУ	8
<i>Демидова Людмила Миколаївна</i> ЯКІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ ТА ПОВНА СТАТИСТИКА ЯК УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	11
<i>Дердюк Богдан Миколайович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУДОМ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ ДО НЕОСУДНИХ ТА ОБМЕЖЕНО ОСУДНИХ ОСІБ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	14
<i>Колесник Марина Олександрівна</i> ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 150 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ „ЕКСПЛУАТАЦІЯ ДІТЕЙ”	16
<i>Копильченко Тетяна Юріївна</i> ТИПОВІ ПОМИЛКИ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТИЗ.....	19
<i>Кузнецов Віталій Володимирович</i> ПИТАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ СУЧАСНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИМ НОРМАМ.....	22
<i>Кузнецова Лариса Олександрівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК СУБ’ЄКТА ХУЛІГАНСТВА ЗА КК ПОСТРАДЯНСЬКИХ РЕСПУБЛІК.....	24
<i>Лютий Віталій Віталійович</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	27
<i>Пантюх Ірина Юріївна</i> ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ УЧАСНИКІВ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА В УКРАЇНІ.....	29
<i>Плугатир Максим Віталійович</i> МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ’ЯЗАННЯ УКРАЇНИ ЩОДО КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ДІЙ РАСИСТСЬКОГО ТА	

КСЕНОФОБНОГО ХАРАКТЕРУ, ВЧИНЕНИХ ЧЕРЕЗ КОМП'ЮТЕРНІ СИСТЕМИ.....34

Поліщук Володимир Васильович ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПОТЕРПІЛИХ І СВІДКІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ.....36

Пукач Ірина Богданівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІДУВАННЯ ДО ПОРУШЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ.....40

Сакун Анна Вікторівна ЕФЕКТИВНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ПОПЕРЕДЖЕННЯ УМИСНОГО ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА.....42

Сергєєва Діана Борисівна ВІДПОВІДНІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ МІЖНАРОДНИМ КРИТЕРІЯМ ЗАКОННИХ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВА ОСОБИ НА ТАЄМНИЦЮ ТЕЛЕФОННИХ ПЕРЕГОВОРІВ.....46

**Цивільне та сімейне право. Цивільний процес. Комерційне право.
Міжнародне приватне право**

Друк Вікторія Василівна ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....50

Ковалишин Олександр Романович ПОНЯТТЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ: ПРОБЛЕМА ТЕОРЕТИЧНОГО ТА ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ.....52

Марчук Наталія Василівна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ.....55

Овчаренко Антон Сергійович ОСОБИ, ЗАЗНАЧЕНІ У СТ. 45 ЦПК, ЯК СУБ'ЄКТИ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ.....57

Руденко Володимир Борисович ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ.....60

Трач Юрій Юрійович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВІДМІННОСТІ ГРУПОВОГО ПОЗОВУ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СПІВУЧАСТІ.....62

Господарське право. Господарський процес

<i>Демидова Євгенія Євгенівна</i> ДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ДЕЯКІ СПОСОБИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ДЕРЖАВНЕ МАЙНО.....	65
<i>Ілларіонов Олександр Юрійович</i> ПОНЯТТЯ ВУГІЛЬНОЇ ШАХТИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	66
<i>Хмарська Яна Віталіївна</i> ІНВЕТОРИ В КОРПОРАТИВНІ ОБЛІГАЦІЇ: РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ЇХ ПРАВ В УКРАЇНІ.....	71
<i>Нерозя Анастасія Вікторівна</i> ОРГАНІЗАЦІОННО-ПРАВОВІ ФОРМИ КРУПНИХ АГРОПРОМЬШЛЕННИХ ПРІДПРИЯТИЙ.....	74
 Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право	
<i>Aksyonova Irené</i> CIVIL-LEGAL PROTECTION OF COPYRIGHT AND CONTIGUOUS RIGHTS IN UKRAINE.....	77